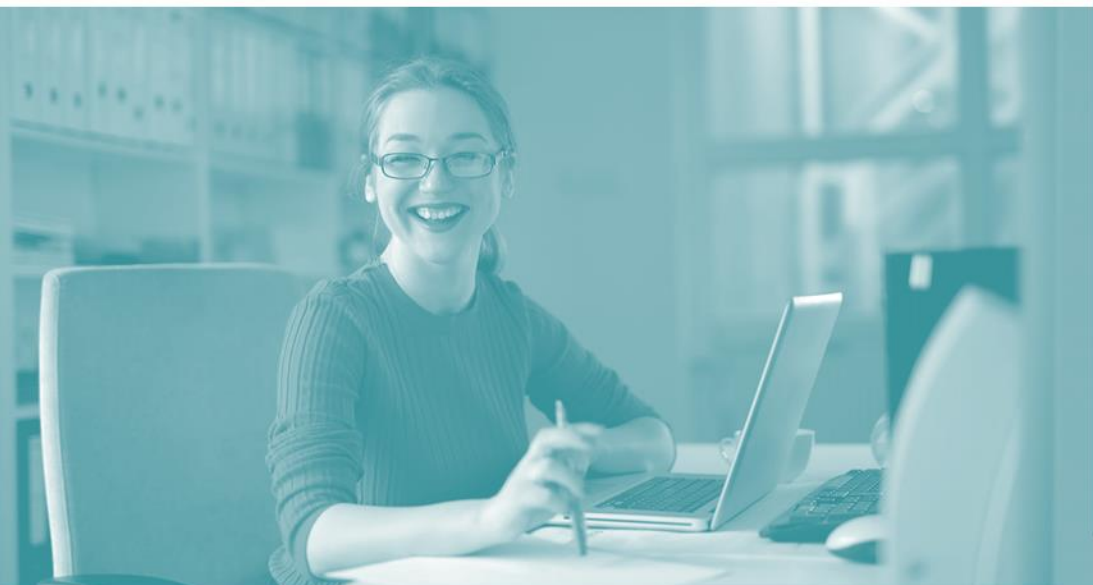

KONCEPCE PŘÍSTUPU MŠMT
K BEZPEČNOSTI A OCHRANĚ
ZDRAVÍ DĚTÍ, ŽÁKŮ A STUDENTŮ
VE ŠKOLÁCH A ŠKOLSKÝCH
ZAŘÍZENÍCH V REGIONÁLNÍM
ŠKOLSTVÍ ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Obsah

Úvod	3
1. Současný stav BOZ žáků ve školách.....	4
1.1. BOZ ve školách obecně.....	5
1.1.1. Předškolní vzdělávání	5
1.1.2. Základní vzdělávání.....	6
1.1.3. Střední vzdělávání	7
1.1.4. Vyšší odborné vzdělávání	8
1.1.5. Základní umělecké vzdělávání	8
1.1.6. Zájmové vzdělávání	8
1.1.7. Školská poradenská zařízení	8
1.1.8. Zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy	8
1.2. Úrazovost.....	9
1.3. Kontrola zajištění BOZ ve školách.....	10
2. Analýza	11
3. Metodické dokumenty a pokyny MŠMT k BOZ žáků ve školách	12
4. Provozně-technické podmínky	13
5. Ochrana zdraví při realizaci teoretického a praktického vyučování.....	14
6. Primární prevence rizikového chování	17
7. Služby zdravotní péče ve školách	19
8. Ochrana osobních údajů.....	19
9. Aktivity škol a činnosti související se vzděláváním	20
10. Hygienické požadavky na školy	21
11. Školní stravování.....	21
12. Připravenost škol na mimořádné události a krizové situace a jejich řešení.....	23
13. Ochrana škol jako měkkých cílů	25
14. Vzdělávání, propagace a osvěta v oblasti BOZ	27
15. Činnosti MŠMT v oblasti BOZ žáků ve školách	29
16. Činnosti vybraných resortů a institucí v oblasti BOZ žáků ve školách	30
Závěr	37

Úvod

Péči o bezpečnost a ochranu zdraví (dále jen „BOZ“) je nutné pojímat komplexně a provázaně. Tato problematika je velice široká a složitá, zasahuje do mnoha oborů (příprava na povolání, sportovní a zájmové vzdělávání apod.) a činností (výlety, exkurze, ozdravné pobyty, plavání, lyžařské/vodácké/cyklistické kurzy, soutěže, přehlídky apod.). Pod pojmem BOZ dětí, žáků a studentů (dále též jen „žáků“) ve školách a školských zařízeních (dále jen „školy“) se rozumí všechna opatření, která škola činí pro ochranu životů a zdraví při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb.

Školy využívají jak nových metodik, metodických portálů a dotačních programů v oblasti BOZ žáků ve školách, tak i možnosti vzdělávání v této oblasti (žáků i pedagogických pracovníků). Některým školám se však nedaří plně aplikovat právní předpisy a metodické materiály do praxe, a to především při zajištění bezpečné výuky, školních akcí, činnostech souvisejících se vzděláváním, v souvislosti s dokumentací spojenou s BOZ, hygienickými podmínkami, dostatečně vyškoleným personálem v oblasti BOZ a zdravotními a individuálními problémy žáků.

Na národní úrovni dochází v rámci BOZ žáků ve školách k úzké spolupráci napříč resorty a s Radou vlády pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (dále jen „Rada vlády pro BOZP“), která je poradním orgánem vlády ČR. Jejich stěžejním cílem je vzdělávání, osvěta a propagace v této oblasti. Kromě tohoto vznikají pro školy nové metodiky reflektující současný stav (GDPR, ochrana měkkých cílů, primární prevence rizikového chování apod.), vypisují se dotační programy (objektové zabezpečení škol, bezpečnostní audity apod.), vznikají metodické portály pro pedagogické pracovníky nabízející metodicko-didaktickou podporu při vzdělávání a dochází ke spolupráci na úrovních resort - kraj - škola.

Koncepce přístupu MŠMT k bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních v regionálním školství ČR (dále jen „koncepte“) byla vytvořena na základě prioritního opatření Národního akčního programu (dále jen „NAP“) bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (dále jen „BOZP“), který Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) uložil „připravit návrh koncepce MŠMT v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů“. NAP je prováděcím dokumentem Národní politiky BOZP.

Cílem koncepce je především zpřehlednit a zpopularizovat problematiku BOZ žáků ve školách. Dále pak identifikovat a pomocí právních, metodických a organizačních opatření odstranit nedostatky v oblasti zajištění BOZ žáků ve školách, koncentrovat veškeré informace spojené s BOZ na jednom místě (Edu.cz) včetně jejich postupné aktualizace, minimalizovat rizika a reagovat na stávající hrozby. Tím dojde ke zvýšení kvality systému zajišťování BOZ žáků ve školách a informovanosti pedagogické veřejnosti. Koncepce popisuje a vyhodnocuje současný stav, shrnuje pozitivní i negativní jevy a nabízí zlepšení systému v podobě (navrhovaných) opatření. Rovněž chce upozornit na důležitost se problematice BOZ žáků ve školách systematicky věnovat, hovořit o ní a pracovat s konkrétními daty. Koncepce je plánována pro období 2021 – 2023. Přehled opatření je uveden v prováděcím dokumentu koncepce - Přehled opatření pro období 2021 – 2023.

Východiskem pro identifikaci klíčových témat, která bylo nutné rozpracovat v koncepci, byly potřeby žáků ve školách a výsledky statistických, kvalitativních, kvantitativních i kontrolních zjištění (zejména České školní inspekce, dále jen „ČŠI“). Dalšími cílovými skupinami, kterých se koncepce věcně dotýká, jsou zejména zaměstnanci škol, zřizovatelé škol a zákonní zástupci nezletilých dětí a žáků.

Statistické údaje za školní rok 2019/2020 nejsou v koncepci uvedeny, neboť následkem epidemiologické situace mohlo dojít ke zkreslení výsledků.

1. Současný stav BOZ žáků ve školách

V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, školy zajišťují BOZ žáků při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb a poskytují žákům nezbytné informace k zajištění BOZ. Při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb jsou školy povinny přihlížet k základním fyziologickým potřebám žáků a vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování. Právní úprava BOZ žáků ve školách není soustředěna v jednom obecném předpise, nýbrž s ohledem na kontext je rozložena do více právních předpisů.

Stěžejními metodickými materiály MŠMT v oblasti zajištění BOZ žáků ve školách jsou:

- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, č.j. MSMT-37 014/2005-25, ze dne 22. prosince 2005
- Metodická informace k zabezpečování provozu a údržby ve sportovních zařízeních, na dětských hřištích a v tělocvičnách, č.j.: MSMT-24199/2007-50, ze dne 13. prosince 2007
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j. MSMT-21291/2010-28, ze dne 1. listopadu 2010
- Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních – Minimální standard bezpečnosti, č.j.: MSMT-1981/2015-1, ze dne 20. února 2015

Na národní úrovni dochází v rámci BOZ žáků ve školách k úzké spolupráci napříč resorty (MŠMT, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo dopravy, Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo životního prostředí) a s Radou vlády pro BOZP. Jejich stěžejním cílem je vzdělávání, osvěta a propagace v této oblasti. Kromě tohoto vznikají pro školy nové metodiky reflektující současný stav (GDPR, ochrana měkkých cílů, primární prevence rizikového chování apod.), vypisují se dotační programy (objektové zabezpečení škol, bezpečnostní audity apod.), vznikají metodické portály pro pedagogické pracovníky nabízející metodicko-didaktickou podporu při vzdělávání a dochází ke spolupráci na úrovních MŠMT - kraj – škola.

Evropskými a národními dokumenty v oblasti zajištění BOZ žáků ve školách jsou:

- Evropská bezpečnostní strategie
- Strategie Evropa 2020
- Zdraví 2020: Evropská zdravotní politika
- Strategický rámec rozvoje péče o zdraví v České republice do roku 2030 (Zdraví 2030)
- Bezpečnostní strategie České republiky – rok 2015
- Národní politika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci České republiky

Výše uvedené dokumenty představují oblasti prioritních politických opatření pro zlepšení veřejného zdraví populace ČR cestou prevence nemocí, ochrany a podpory zdraví (a to nejen při práci), ale i proaktivní přístup a včasnou detekci hrozeb, jejich analýzu, přijímání aktivních opatření na adaptaci společnosti na vyšší četnost mimořádných událostí.

Ve školním roce 2019/2020 bylo ve školském rejstříku zapsáno 5 304 mateřských škol s 364 909 dětmi, 4 192 základních škol s 952 946 žáky, 1 284 středních škol s 423 838 žáky a 160 vyšších odborných škol s 17 954 studenty.

1.1. BOZ ve školách obecně

Dle poslední výroční zprávy ČŠI *Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2018/2019*¹ provedla ČŠI kontrolu a hodnocení zajištění podmínek BOZ v 902 mateřských školách, 638 základních školách a 237 středních školách. Aktuální souhrnné výstupy z provedených kontrol a hodnocení (§ 29 odst. 2 a 3 školského zákona) ukazuje tabulka č. 1.

Tabulka č. 1: Souhrnné výstupy z provedených kontrol a hodnocení ve školním roce 2018/2019 (§ 29 odst. 2 a 3 školského zákona)

Oblast kontroly a hodnocení	Podíl škol splňujících požadavky (v %)		
	MŠ	ZŠ	SŠ
Bezpečnost prostor školy	84,2	90,1	90,5
Vymezení formálního rámce bezpečnosti a ochrany	99,6	99,5	99,2
Prevence rizik s ohledem na zajištění BOZ	96,4	95,9	94,6
Personální zabezpečení BOZ dětí/žáků při výuce	97,9	99,8	98,8
Zajištění BOZ při přesunech dětí/žáků mezi místy vykonávané činnosti	99,7	99,5	100,0
Zajištění BOZ účastníků při aktivitách mimo školu/školské zařízení	99,4	100,0	100,0
Stanovení pravidel pro konání akce mimo školu	99,7	99,8	100,0
Jiná oblast	98,0	97,8	98,3

Zdroj: ČŠI

Z tohoto globálního pohledu je stav zajištění BOZ žáků ve školách v pořádku, nicméně od školního roku 2016/2017 je zde trend postupně klesajícího podílu škol splňující požadavky na bezpečnost prostoru škol a prevenci rizik s ohledem na zajištění BOZ.

1.1.1. Předškolní vzdělávání

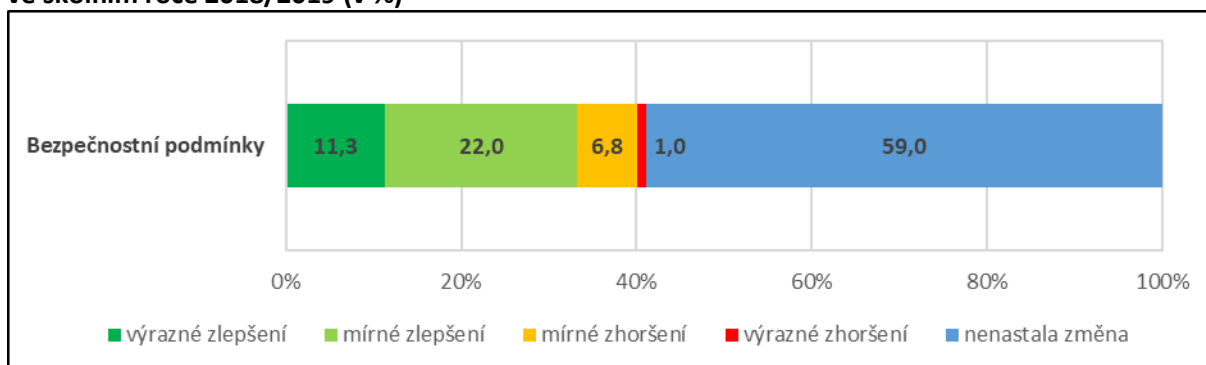
ČŠI ve své poslední výroční zprávě² konstatuje, že u 33,3 % škol od posledního inspekčního hodnocení došlo ke zlepšení bezpečnostních podmínek (11,3 % výrazné zlepšení, 22 % mírné zlepšení). Zpráva velmi podrobně rozebírá začleňování dvouletých dětí do předškolního vzdělávání. Ze zjištění ČŠI vyplynulo, že u této skupiny dětí přetrvávají bezpečnostní problémy, a to jak materiální, sociální, tak i hygienické návyky a ergonomie prostředí.

Všeobecně k mateřským školám ČŠI konstatuje, že při kontrolách a hodnocení došlo ke zhoršení bezpečnostních podmínek oproti předchozímu inspekčnímu hodnocení (zpravidla jednou za šest let) u 7,8 % škol. Zlepšení/zhoršení bezpečnostních podmínek škol od posledního inspekčního hodnocení, ukazuje následující graf.

¹ Výroční zpráva ČŠI - Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2018/2019, online: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/V%3%bdro%4%8dn%3%ad%20zpr%3%a1vy/VZ-CŠI-2018-2019.pdf

² Výroční zpráva ČŠI - Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2018/2019, online: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/V%3%bdro%4%8dn%3%ad%20zpr%3%a1vy/VZ-CŠI-2018-2019.pdf

Graf č. 1: Zlepšení/zhoršení bezpečnostních podmínek škol od posledního inspekčního hodnocení ve školním roce 2018/2019 (v %)

Zdroj: ČŠI

Přibližně o třetinu více rizik (15,8 %) než v předchozím roce bylo zjištěno v oblasti bezpečnosti prostor školy. Vnitřní kontrolní systém vedení škol v těchto případech nedokázal objektivně analyzovat aktuální stav a reagovat na něj zaváděním potřebných opatření. Nedostatky se primárně týkají preventivních opatření, včetně bezpečnostních revizí nebo prohlídek materiálního vybavení. Nejproblematictějšími prostory škol v oblasti BOZ jsou již tradičně školní zahrady a dvory (9 %), místnosti a herní koutky (4,8 %), společné prostory (3,1 %).

Mateřské školy byly dle kritérií ČŠI pro školní rok 2018/2019 v 84,5 % hodnoceny jako vstřícné a bezpečné místo pro děti, jejich rodiče, pedagogické i nepedagogické pracovníky. Očekávaná a výborná úroveň tohoto kritéria je v souhrnu nižší o 8,2 % než v předchozím roce.³

1.1.2. Základní vzdělávání

Porušení v oblasti bezpečnosti prostor bylo ČŠI zaznamenáno v 9,9 % kontrolovaných a hodnocených škol, což je oproti předchozímu školnímu roku nárůst o 0,2 %. Nejčastější nedostatky byly zaznamenány již tradičně na chodbách a v šatnách (2,5 %), v běžných (2,8 %) a odborných (1,4 %) učebnách, v tělocvičnách (2,8 %) a ve venkovních prostorách jako jsou dvory a zahrady (2,5 %).

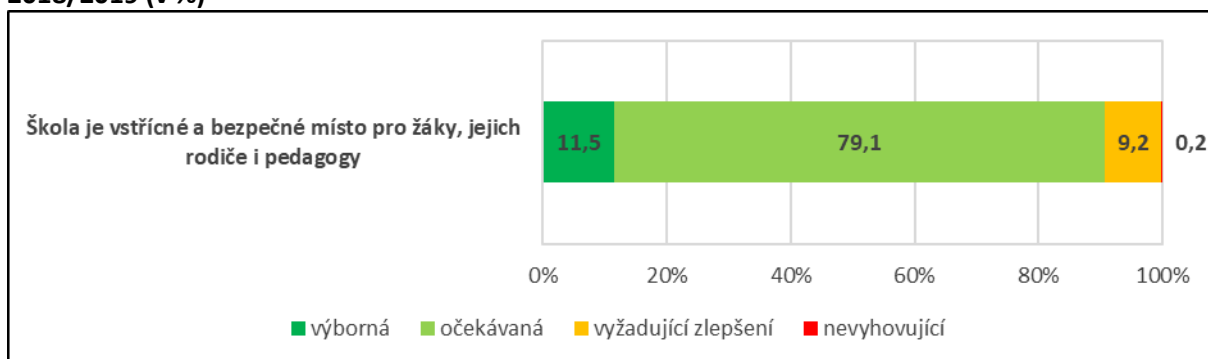
Pozitivním zjištěním ČŠI vzhledem k inkluzi byla skutečnost, že v kontrolovaných a hodnocených základních školách dochází k postupnému zlepšování v oblasti bezbariérového prostředí. 13,4 % ředitelů přesto uvádí, že do této oblasti je nutné investovat.

Vymezení formálního rámce BOZ, tj. stanovení pravidel ve školním řádu a zajištění informovanosti pro všechny účastníky vzdělávání, nevykazovalo výrazné nedostatky. Došlo však k navýšení podílu škol, ve kterých bylo zjištěno porušení v oblasti BOZ (o 2,3 %), nejčastěji v oblasti prevence rizik s ohledem na zajištění BOZ a v oblasti revizí a prohlídek.

Základní školy byly dle kritérií ČŠI pro školní rok 2018/2019 v 90,6 % hodnoceny jako vstřícné a bezpečné místo pro děti, jejich rodiče, pedagogické i nepedagogické pracovníky, viz následující graf.

³ Pokles lze částečně vysvětlit i tím, že ČŠI zpřísnila posuzování tohoto kritéria.

Graf č. 2: Celkové posouzení bezpečnostních podmínek na základních školách ve školním roce 2018/2019 (v %)

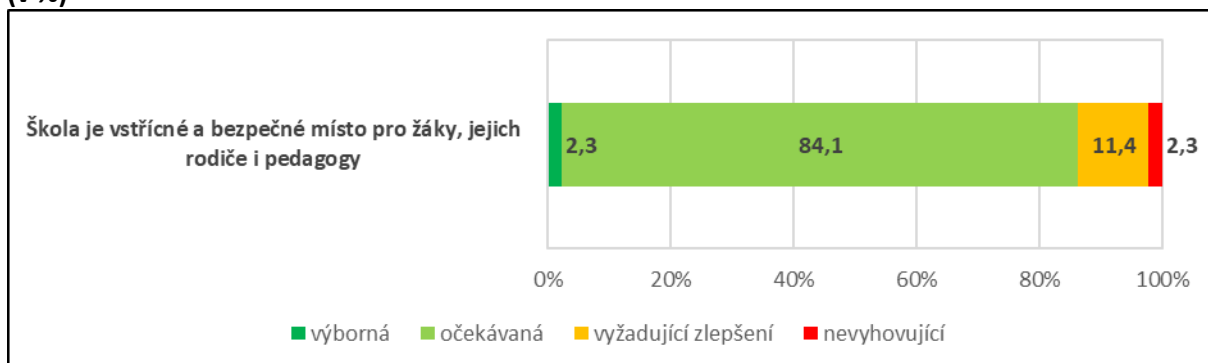
Zdroj: ČŠI

Pozitivním zjištěním je fakt, že nevyhovující úroveň mělo pouze 0,2 % základních škol.

1.1.3. Střední vzdělávání

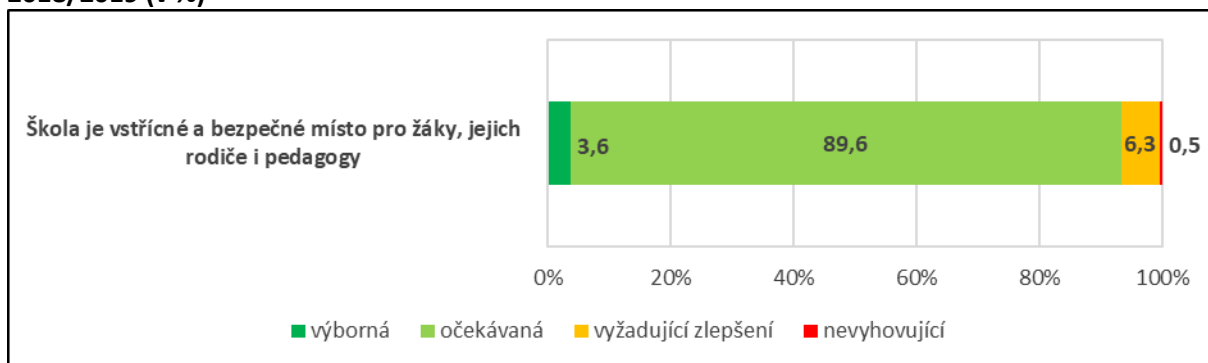
Střední školy byly z pohledu BOZ hodnoceny ve většině případů (90,5 %) jako bezpečné. Bezpečnostní rizika byla nejčastěji zjištěna ve společných prostorách škol (např. chodby, šatny) a v celkovém stavu budov. Porušení právních předpisů v oblasti zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví ČŠI zjistila v 9,5 % středních škol. Porušení se týkalo převážně nedostatků v prevenci rizik a v oblasti personálního zabezpečení BOZ žáků při výuce. Odborné učebny, laboratoře, tělocvičny a hřiště vyžadují zlepšení. Graf č. 3 a 4 znázorňují celkové posouzení bezpečnostních podmínek na gymnáziích a odborných školách.

Graf č. 3: Celkové posouzení bezpečnostních podmínek na gymnáziích ve školním roce 2018/2019 (v %)

Zdroj: ČŠI

Graf č. 4: Celkové posouzení bezpečnostních podmínek na odborných školách ve školním roce 2018/2019 (v %)

Zdroj: ČŠI

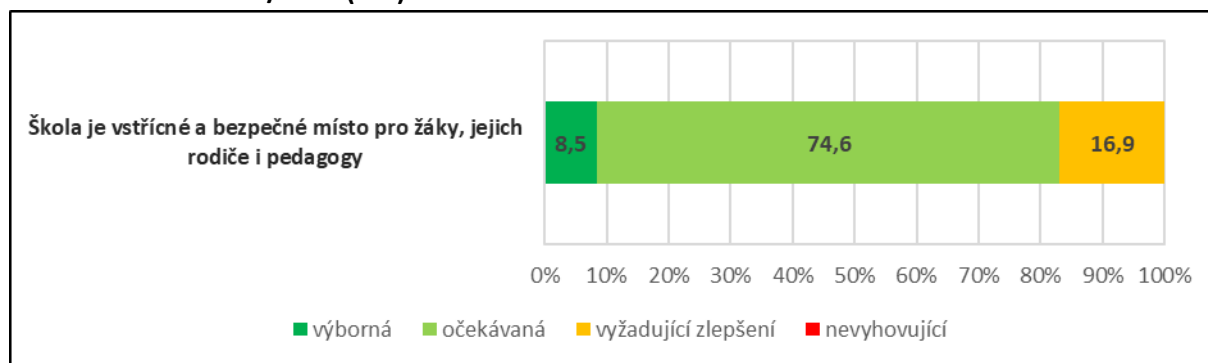
1.1.4. Vyšší odborné vzdělávání

Dle ČŠI školy pravidelně vyhodnocovaly možná bezpečnostní rizika v rámci kontrolní činnosti vedení školy, následně je odstraňovaly a přijímaly opatření k jejich eliminaci. Využíváním vhodných příležitostí a aktivit zaměřených na vytváření bezpečného školního prostředí a pozitivního sociálního klimatu ve studijních skupinách školy zajišťovaly podmínky pro předcházení vzniku rizikových jevů.

1.1.5. Základní umělecké vzdělávání

V základním uměleckém vzdělávání nebyly zjištěny nevyhovující podmínky pro výuku jednotlivých oborů. Prostorové a materiální podmínky, které vyžadují zlepšení, byly zjištěny ve stavu budov, učeben a společných prostor. Realizované rekonstrukce budov či jejich dílčí úpravy měly pozitivní dopad na zlepšení materiálně-technických podmínek pro vzdělávání i na zkvalitnění zajištění bezpečnosti žáků. Velmi výrazné bylo zlepšení v zajištění bezpečného prostředí pro vzdělávání žáků a vstupu do kmenových budov škol prostřednictvím elektronického zabezpečení nebo fyzickou osobou, aby byl zamezen vstup cizích osob do budovy. Dílčí nedostatky v zabezpečení budov přetrvávají v některých pobočkách, které jsou využívány více subjekty.

Graf č. 5: Celkové posouzení bezpečnostních podmínek na základních uměleckých školách ve školním roce 2018/2019 (v %)

Zdroj: ČŠI

1.1.6. Zájmové vzdělávání

Pro zajištění svých aktivit využívaly školní družiny a kluby odborné učebny, tělocvičny, zahrady a školní hřiště. Při činnostech byl kladen důraz na dodržování hygienických návyků, na vzájemnou spolupráci a bezpečnost žáků, což se pozitivně promítlo do minimálního počtu úrazů v době pobytu ve školní družině a klubu.

1.1.7. Školská poradenská zařízení

Z počtu 36 hodnocených školských poradenských zařízení téměř 90 % splňovalo prostorové a materiální podmínky umožňující bezpečný a komfortní provoz. Bezbariérový přístup pro tělesně postižené klienty (např. rampy, výtah, zvedací plošiny) nebyl zajištěn ve 12 zařízeních a pro smyslově postižené v 18 zařízeních. Všechna školská poradenská zařízení cíleně usilovala o zajištění bezpečnosti prostor ve vztahu ke klientům.

1.1.8. Zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy

Ze sledovaných 64 školských zařízení, převážně dětských domovů, jich 95 % splňovalo materiální a hygienické podmínky. Reálné fyzické i psychické bezpečí vytvářelo dětem, zaměstnancům i ostatním osobám oprávněným k pohybu v prostorách zařízení 87,31 % školských zařízení. Všechny děti ve sledovaných zařízeních byly seznámeny se zásadami BOZ v zařízení i při pobytu a aktivitách

mimo zařízení a bylo jim poskytováno soukromí i svobodný a samostatný pohyb. Zlepšení nastalo v možnosti bezbariérového přístupu pro hendikepované děti, který mělo zajištěno 17 % zařízení (vloni 7 %). V 96,8 % zařízeních byly uplatňovány postupy k zajištění bezpečnosti žáků.

1.2. Úrazovost

Všechny školní úrazy, ke kterým došlo při činnostech uvedených v § 29 odst. 2 školského zákona, se evidují v knize úrazů, a to nejpozději do 24 hodin od okamžiku, kdy se škola o úrazu dozví. Vedení evidence školních úrazů včetně vyhotovení a zasílání záznamů o úrazech stanoveným orgánům a institucím vychází z § 29 odst. 3 školského zákona a vyhlášky č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů, ve znění pozdějších předpisů. ČŠI tyto záznamy shromažďuje a analyzuje od roku 2005. Od května 2010 je možné zasílat záznamy o školním úrazu ČŠI online, a to prostřednictvím elektronického formuláře databáze InspIS. Škola má povinnost vždy k 30. září elektronicky zaslat ČŠI aktualizaci záznamů o úrazu za uplynulý školní rok.⁴ Ve sledovaných školních letech 2009/2010 – 2018/2019 je patrný nárůst celkového počtu školních úrazů, což ukazuje tabulka č. 2.

Tabulka č. 2: Vývoj školních úrazů ve školních letech 2009/2010 – 2018/2019

Školní rok	MŠ		ZŠ		SŠ		VOŠ		Ostatní *)	Celkem	
	AP	IÚ	AP	IÚ	AP	IÚ	AP	IÚ	AP	AP	IÚ
2009/10	811	0,3	20 893	2,6	10 233	1,8	159	0,6	704	32 799	1,9
2010/11	903	0,3	23 592	3,0	9 498	1,8	50	0,1	631	34 674	2,0
2011/12	1 036	0,3	24 648	3,1	10 228	2,0	117	0,4	597	36 626	2,2
2012/13	901	0,3	19 748	2,4	8 047	1,7	30	0,1	495	29 191	1,8
2013/14	1 023	0,3	21 315	2,6	8 516	1,9	86	0,3	501	31 441	1,9
2014/15	1 338	0,4	24 283	2,8	10 263	2,3	67	0,2	2 759	38 710	2,3
2015/16	1 421	0,4	26 145	3,0	10 612	2,6	38	0,2	3 432	41 648	2,5
2016/17	1 635	0,5	26 832	3,0	11 048	2,7	38	0,2	3 624	43 177	2,3
2017/18	1 657	0,5	27 994	3,0	11 083	2,6	49	0,3	3 789	44 572	2,4
2018/19	1 697	0,5	28 945	3,1	11 245	2,8	47	0,3	3 792	45 726	2,6

Zdroj: ČŠI *ostatní školy a školská zařízení

Vysvětlivky k Tabulce č. 2:

IÚ – index úrazovosti (počet úrazů na 100 dětí, žáků nebo studentů)

AP – absolutní počet

ČŠI každoročně ve své výroční zprávě konstatuje, že „příčinou může být skutečně vzrůstající úrazovost ve školách související se snižujícími se pohybovými dovednostmi dětí a žáků, může však být způsobena i přístupem pedagogů, kteří častěji hlásí i drobné incidenty z důvodu možnosti případných následků nebo odškodnění ze strany pojišťoven“.

Nejčastěji došlo k úrazům při venkovních aktivitách (MŠ), přestávkách (ZŠ), tělesné výchově (ZŠ a SŠ) a praktickém vyučování (SŠ). V mateřských školách byly nejčastěji úrazy hlavy a rukou. V základních a středních školách pak úrazy rukou či nohou.

⁴ § 4 vyhlášky č. 64/2005, o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů, ve znění pozdějších předpisů

Z výše uvedených dat vyplývá, že školy se zajišťováním BOZ dětí ve školách z formálního hlediska problém nemají. Problém nastává v okamžiku aplikace právních předpisů a metodických doporučení do praxe.

1.3. Kontrola zajištění BOZ ve školách

Zjišťování a hodnocení bezpečného prostředí ve školách a výchovy ke zdraví je uskutečňováno komplexně. Toto hodnocení a kontrolu zajišťuje ČŠI v rámci svých hlavních úkolů. Při kontrole a hodnocení je úkolem ČŠI zjišťovat, zda kontrolované osoby dodržují právní předpisy, zda analyzují výsledky kontrol a hodnocení a přijímají opatření k odstranění nedostatků zjištěných ve sledovaných oblastech, včetně opatření vedoucích k odstranění, zmírnění nebo předcházení rizik a zda jsou přijatá opatření kontrolovanou osobou plněna.

Kromě ČŠI může kontrolu a hodnocení ve školách provádět Státní úřad inspekce práce (dále jen „SÚIP“), Českomoravský odborový svaz pracovníků školství (dále jen „ČMOS PŠ“) a Hasičský záchranný sbor (dále jen „HZS ČR“). SÚIP a jemu podřízené oblastní inspektoráty práce (dále jen „OIP“) kontrolují nejen právnické osoby, které vykonávají činnost školy, ale také další právnické osoby nebo fyzické osoby, u nichž se uskutečňuje praktické vyučování žáků středních škol nebo studentů vyšších odborných škol. Svazoví inspektoři bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (dále jen „SIBP“) ČMOS PŠ kontrolují stav pracovního prostředí pracovníků a žáků ve školách. HZS ČR pak kontroluje krizovou připravenost a stav zajištění požární ochrany ve školách.

2. Analýza

Silné stránky	Slabé stránky
• oblast BOZ žáků ve školách je zakotvena v rámcových vzdělávacích programech a školních vzdělávacích programech, • v ČR existuje databáze úrazovosti žáků, • pedagogičtí pracovníci se vzdělávají i v oblasti BOZ žáků ve školách v rámci dalšího vzdělávání, • pořádají se každoročně konference k problematice BOZ žáků ve školách, • k financování opatření k zajištění bezpečnosti je možné použít i dotační programy, • existuje řada předpisů, která se dotýká jednotlivých rizik v oblasti BOZ žáků ve školách k zajištění jejich BOZ, • existují metodické pokyny MŠMT k zajištění BOZ žáků ve školách, • spolupráce s ostatními resorty při zajištění BOZ žáků ve školách.	• právní předpisy a dokumenty MŠMT k zajištění BOZ žáků ve školách nejsou koncentrovány na jednom místě v rámci webu MŠMT, • neexistence checklistů pro školy k zajištění BOZ žáků ve školách, • školy pomalu reflektují změny (rizik, právních i ostatních předpisů apod.), • oblast péče BOZ žáků ve školách je mnohde řešena po částech, ne komplexně, • zvyšuje se administrativní zátěž ředitelů škol, • na pedagogických fakultách nejsou studenti dostatečně připravováni v tématech BOZ.
Hrozby	Příležitosti
• právní předpisy požadují hlásit určité úrazy, školy však hlásí pouze některé z těch úrazů, které se mají hlásit, • není využit potenciál nástrojů a možností, které stát v oblasti BOZ žáků ve školách poskytuje, • při kontrolách se zjišťuje nereflektování ergonomických požadavků, • chybí legislativní úprava poskytování zdravotní péče ve školách, • rizikové chování.	• využití zahraničních zkušeností a příkladů dobré praxe, • účast v projektech a podpora dopravně bezpečnostních aktivit, podpora výtvarných aktivit, • jednotná metodická pomoc v oblasti BOZ žáků ve školách ze strany MŠMT (ČŠI, ČMOS PŠ, NPI ČR, a dalších partnerů), • účast na konferencích, celoživotní vzdělávání v problematice BOZ žáků ve školách, • využití nejrůznějších forem osvěty a propagace této oblasti, • podpora spolupráce v oblasti BOZ žáků ve školách s dalšími zainteresovanými stranami (jinými ministerstvy, zřizovateli, odborníky z praxe,...).

3. Metodické dokumenty a pokyny MŠMT k BOZ žáků ve školách

Stávající stav

Konkrétní úkoly a podrobnosti v péči o BOZ a v jejich rámci i úkoly dohledu nad žáky škol stanoví pro jednotlivé typy škol obecně platné právní předpisy. Jako pomoc školám MŠMT vydalo metodické pokyny, které mají školám pomoci při zajišťování BOZ a doporučit možné způsoby tohoto zajišťování při výchově a vzdělávání žáků.

K oblasti BOZ MŠMT vydalo:

- **Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (2005)**
 - upravuje zajištění BOZ žáků ve školách, které souvisí s naplňováním rámcového, resp. školního, vzdělávacího programu (dále jen „RVP“ a „ŠVP“);
 - zdůrazňuje klíčová ustanovení týkající se předcházení rizikům, první pomoc a ošetření, poučení žáků, dohled nad žáky, dále doporučení způsobu postupu při zajišťování BOZ při praktickém vyučování, tělesné výchově, sportovní/turistické/kulturní akci, zaměřuje se také na úrazy, kontrolní činnost apod.
- **Metodická informace k zabezpečování provozu a údržby ve sportovních zařízeních, na dětských hřištích a v tělocvičnách (2007)**
 - doporučuje postupy, které vedou k zajištění prevence ochrany zdraví a bezpečnosti při užívání zařízení včetně podmínek údržby a zajištění kontrolních mechanismů;
 - její součástí je i seznam souvisejících právních předpisů a ČSN EN.
- **Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (2010)**
 - vymezuje aktuální terminologii, začlenění prevence do ŠVP a školního řádu, popisuje jednotlivé instituce v systému prevence a úlohu pedagogického pracovníka, definuje školní preventivní program, doporučuje postupy škol při výskytu rizikových forem chování žáků;
 - 22 příloh aktualizovaných dle potřeb a zaměřených na konkrétní problematiku alkoholu, tabáku, netolismu, šikany, vandalismu, záškoláctví apod.
- **Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních – Minimální standard bezpečnosti (2015)**
 - vznikl za účelem zajištění objektové bezpečnosti;
 - zahrnuje opatření prostorová, organizačně-technická, personální a opatření v oblasti zpracované dokumentace.

V souvislosti se změnami ve společnosti je třeba na tyto změny reagovat. Do budoucna je proto doporučena aktualizace výše zmíněných metodických dokumentů MŠMT a z praktických důvodů i sloučení těchto materiálů, aby problematika BOZ žáků ve školách byla řešena komplexně. Průběžně bude zkoumána aktuálnost metodických dokumentů. Zároveň je potřeba, aby veškeré informace související se zajištěním BOZ žáků ve školách byly v rámci webu MŠMT koncentrovány na jednom místě.

4. Provozně-technické podmínky

Základní legislativa a metodické pokyny

- zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 23/2008 Sb., o technických podmínkách požární ochrany staveb, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb
- Metodická informace k zabezpečování provozu a údržby ve sportovních zařízeních, na dětských hřištích a v tělocvičnách (2007)

Stávající stav

Školy procházejí v posledních letech zásadními stavebními rekonstrukcemi a dostavbami. Řada projektů se na bezpečnost zaměřuje jen jako na pouhou ochranu majetku. Stejně je tomu i při vlastním provozu mnohých škol. Při projekční přípravě často neexistuje kvalitní a kvalifikovaná koordinace mezi stavbou, jednotlivými dodavateli, vazbou na požadovaný bezpečnostní režim a standardem školy. Nedůsledná koordinace se negativně projeví při výstavbě nebo rekonstrukci školy. Zvýšený tlak na bezpečnost vedlo Ministerstvo vnitra k vytvoření nové normy ČSN 73 4400 „Prevence kriminality – řízení bezpečnosti při plánování, realizaci a užívání škol a školských zařízení“. Norma je platná od 1. září 2016. Pokud bude norma brána v úvahu již na samém začátku procesu navrhování, značně usnadní implementaci všech požárních a bezpečnostních předpisů a umožní bezpečný provoz školy.

V rámci kontrolní činnosti odborových orgánů ve školách za rok 2019 bylo zjištěno, že školy často neměly vypracován plán revizí a kontrol týkajících se BOZ. Docházelo tak k tomu, že v předepsaných termínech neprováděly či měly prošlé revize elektrických spotřebičů, hromosvodů, plynových zařízení a komínů a zanedbávaly kontroly tělocvičného nářadí a venkovních herních prvků (23 %). Mezi další časté závady patřily chybějící madla a zábradlí na schodištích (20 %), nerovné, poškozené a popraskané venkovní plochy a chodníky (20 %), nerovné, poškozené a uvolněné podlahy a podlahové krytiny (18 %), chybějící kryty světel nebo nevyhovující osvětlení (5 %) nebo vlhké a plesnivé vnitřní prostory škol (2 %). Dále byly zjištěny visící nezajištěné pohyblivé elektrické přívody přístrojů, volně položené elektrické přívody na podlaze, nesprávné dopadové plochy na hřištích mateřských škol nebo školních družin a pozemky škol nebyly řádně oploceny. Je však nutné říci, že dlouhodobě klesá počet zjištěných závad, viz tabulka č. 3.

Tabulka č. 3: Nejčastější závady a nedostatky zjištěné kontrolní činností SIBP ve školách v období 2014 - 2019

Nejčastější závady a nedostatky zjištěné kontrolní činností ve školách v období 2014 - 2019	2014		2016		2017		2018		2019	
	počet závad	% závad z počtu kontrol	počet závad	% závad z počtu kontrol	počet závad	% závad z počtu kontrol	počet závad	% závad z počtu kontrol	počet závad	% závad z počtu kontrol
neprovádění či prošlé revize (el. spotřebiče, hromosvody, plynová zařízení, komíny, tělocvičné nářadí a venkovní hrací prvky)	143	32 %	128	30 %	160	39 %	125	31 %	98	23 %
chybějící madla a zábradlí na schodištích	158	35 %	105	24 %	98	24 %	85	21 %	84	20 %
nerovné, poškozené, popraskané venkovní plochy a chodníky	107	24 %	37	9 %	46	11 %	49	12 %	85	20 %
nerovné, poškozené, uvolněné podlahy a podlahové krytiny	120	27 %	66	15 %	56	13 %	54	13 %	74	18 %
chybějící kryty světél, nevyhovující osvětlení	86	19 %	37	9 %	46	11 %	28	7 %	21	5 %
vlhké a plesnivé vnitřní prostory	75	17 %	29	7 %	21	5 %	14	3 %	9	2 %

Zdroj: ČMOS PŠ

Odstranění velkých stavebních a provozních nedostatků často naráží na nedostatek finančních prostředků zřizovatelů a složitá výběrová řízení, která jsou často zadávaná i opakovaně. Je však nutné říci, že téměř všichni ředitelé škol se o problematiku zajímají a snaží se předcházet problémům. Zjištěné nedostatky se pak snaží bezodkladně odstranit.

5. Ochrana zdraví při realizaci teoretického a praktického vyučování

Základní legislativa a metodické pokyny

- zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 61/2018 Sb., o seznamu nebezpečných chemických látek, směsí a prachů a podmínkách nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a směsmi a podmínkách výkonu činností spojených s nebezpečnou expozicí prachů (dále jen „chemická vyhláška“)
- vyhláška č. 180/2015 Sb., o pracích a pracovištích, které jsou zakázány těhotným zaměstnankyním, zaměstnankyním, které kojí, a zaměstnankyním-matkám do konce devátého měsíce po porodu, o pracích a pracovištích, které jsou zakázány mladistvým zaměstnancům, a o podmínkách, za nichž mohou mladiství zaměstnanci výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání (o zakázaných pracích a pracovištích)
- vyhláška č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli, ve znění pozdějších předpisů

- nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů
- nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (2005)

Stávající stav

Při realizaci teoretického i praktického vyučování mohou být žáci vystaveni různým rizikovým faktorům, jako jsou chemické látky, fyzická zátěž, prach, hluk, vibrace, neionizující záření, pracovní pohoda, psychická zátěž, práce ve zvýšeném tlaku vzduchu, zraková zátěž, zátěž chladem, zátěž teplem nebo práce s biologickými činiteli. Nejzávažnější se z pohledu BOZ jeví problematika nakládání s chemickými látkami žáky a expozice biologickým činitelům.

Kromě zdravotní způsobilosti žáků ke studiu je rovněž třeba dbát na používání osobních ochranných pracovních prostředků (dále jen „OOPP“), které jsou žákům školou poskytovány podle vlastního seznamu, zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek na pracovišti. Škola by měla dbát na to, aby ochranné prostředky byly v použitelném stavu, a měla by kontrolovat jejich užívání.

Praktické vyučování

Realizace praktického vyučování vychází z RVP. Praktické vyučování se uskutečňuje na středních školách nebo na pracovištích fyzických nebo právnických osob, které mají oprávnění k činnosti související s daným oborem vzdělání. Rámcový popis nezbytných materiálních, personálních a organizačních podmínek a podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví ve škole je popsán v ŠVP příslušného oboru vzdělání. Praktické vyučování uskutečňované na pracovištích fyzických nebo právnických osob, které mají oprávnění k činnosti související s daným oborem vzdělání je podmíněno uzavřením smlouvy se školou o obsahu a rozsahu praktického vyučování a podmínkách pro jeho konání. Ve smlouvě je obsažena i problematika opatření k zajištění BOZ při praktickém vyučování, včetně ochranných opatření, která musí být přijata, zejména s uvedením OOPP a k zajištění hygienických podmínek při praktickém vyučování.⁵ Smlouva mimo jiné obsahuje obecný závazek poskytnutí nástrojů a náradí používaných při praktickém vyučování. Takováto pracoviště v rámci stejného oboru jsou však rozdílná, a to jak po stránce technických, materiálních, personálních, bezpečnostních, tak i organizačních podmínek. Chybí proto standard pracoviště pro fyzické nebo právnické osoby mající oprávnění k činnosti související s daným oborem vzdělání, které by žákům zajistilo bezpečné a kvalitní pracoviště, na který upozorňuje i Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2019 – 2023.⁶

Zdravotní způsobilost

Zdravotní způsobilost žáků je posuzována dle nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů. Tento rámec se však jeví jako nevyhovující. Velmi často se na MŠMT obrací ředitelé středních odborných škol se stížnostmi, že jsou nuceni přijímat ke vzdělávání žáky, u kterých nebyla dostatečně posouzena zdravotní způsobilost ke studiu, a že podmínky zdravotní způsobilosti definované v nařízení nejsou

⁵ § 12 písm. g) vyhlášky č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři, ve znění pozdějších předpisů

⁶ Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2019–2023, online: <http://www.msmt.cz/file/50917/download>

vhodně nastaveny, což umožňuje vstup do vzdělávání i těm žákům, kteří nemohou ze zdravotních důvodů splnit požadované výstupy příslušných RVP a následně vykonávat profesi, pro kterou se připravují. Plněním požadovaných výstupů by došlo k ohrožení jejich zdraví.

Nakládání s chemickými látkami a směsmi

Při výuce na základních školách žádný právní předpis výslovně neřeší chemické látky, se kterými by mohli žáci základní školy, resp. osoby mladší 15 let, nakládat. Proto je třeba postupovat podle právních předpisů, které upravují nakládání s chemickými látkami obecně (nařízení vlády č. 86/2011 Sb., o technických požadavcích na hračky, ve znění pozdějších předpisů) a norem ČSN EN 71-4 Bezpečnost hraček – Část 4: Soupravy pro chemické pokusy a podobné činnosti a ČSN EN 71-5 Bezpečnost hraček – Část 4: Chemické hračky (Soupravy) jiné než soupravy pro pokusy. Pro práci žáků základní školy v chemické laboratoři lze využít normu ČSN 01 8003 Zásady bezpečné práce v chemických laboratořích. Tyto předpisy a normy lze podpůrně využít v tom smyslu, že pokud nezakazují nakládání s vybranými chemickými látkami či směsmi osobami do 15 let, pak by nebylo žádoucí, aby se stejnými látkami nemohly tytéž osoby nakládat např. v rámci zájmového vzdělávání (chemické olympiády), zvláště, když jsou celou dobu pod dohledem odborně způsobilé osoby.

Na výuku v chemické laboratoři na gymnáziu se vztahují jiné právní předpisy než na výuku v laboratoři na střední odborné škole. Důvodem je to, že školský zákon rozlišuje teoretické a praktické vyučování. S výrazně omezenějším spektrem nebezpečných chemických látek a směsí mohou žáci nakládat v rámci teoretické přípravy dle ustanovení § 12a nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů. Stejně jako v případě základních škol lze pro práci laboratoři využít normu ČSN 01 8003.

MŠMT provedlo rozbor stávající právní úpravy zacházení s chemickými látkami nebo směsmi osobami mladšími 18 let věku z důvodu přípravy na budoucí povolání obsažené v nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů a chemické vyhlášky, včetně porovnání s úpravou mladistvých zaměstnanců podle vyhlášky č. 180/2015 Sb., o zakázaných pracích a pracovištích. Z výsledků vyplývá, že „*rozsah prací, resp. výčet chemických látek a směsí uvedených ve vyhlášce o zakázaných pracích a pracovištích, je užší než v případě chemické vyhlášky*“. Dochází tak k nejednoznačnému legislativnímu vymezení rozsahu nakládání s chemickými či jinými látkami ve školách, a to nejen pro osoby mladistvé.

Expozice biologickým činitelům

Expozici biologickým činitelům jsou při vzdělávání vystaveni především žáci zdravotních, zemědělských a chemických oborů. Ti mohou vykonávat činnosti pouze pod dohledem odpovědné osoby, která vykonává pedagogickou činnost a splňuje požadavky stanovené prováděcím právním předpisem, nebo instruktora na pracovišti právnických nebo fyzických osob, kde žáci vykonávají praktické vyučování. Expozici biologickým činitelům mj. upravuje nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů.

Na základě nového zmocnění ve školském zákoně (novela provedená zákonem č. 284/2020 Sb.) připravuje MŠMT prováděcí právní předpis, který bude stanovovat a sjednocovat látky, směsi, prachy a biologické činitele, se kterými mohou žáci nakládat při základním, středním a zájmovém vzdělávání, při poskytování školských služeb a s ním přímo souvisejících činnostech, a podmínky nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a směsmi a způsob výkonu dohledu při tomto nakládání a podmínky výkonu činností spojených s nebezpečnou expozicí prachu a biologickým činitelům, způsob výkonu dohledu při těchto činnostech a požadavky na osobu vykonávající dohled při těchto činnostech.

6. Primární prevence rizikového chování

Základní legislativa a metodické pokyny

- zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (2010)

Stávající stav

Školy se v této oblasti nejčastěji potýkají s rizikovým chováním žáků, problémem v klimatu třídních kolektivů a zvýšeným užíváním návykových látek. Byť není tato problematika doposud vyřešena, již se jí zabývá materiál MŠMT Národní strategie primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže na období 2019 – 2027. Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních je průběžně aktualizováno. Jeho přílohy řeší jednotlivé druhy rizikového chování jako je šikana, netolismus, poruchy příjmu potravy apod.

Mateřské školy

Primární prevence rizikového chování vychází v mateřských školách z výchovy ke zdravému životnímu stylu a osvojení si pozitivního sociálního chování. Těmto tématům věnuje většina škol maximální pozornost. Negativním trendem ve školním roce 2018/2019 byl na rozdíl od předchozích let nárůst rizikového chování dětí v mateřských školách. Meziroční srovnání identifikovaných případů rizikového chování ukazuje následující tabulka.

Tabulka č. 4: Meziroční srovnání identifikovaných případů rizikového chování dětí – podíl škol (v %)

Oblast rizikového chování	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018
Šikana	1,9	1,2	2,9	3,7
Verbální agrese vůči učiteli	3,6	5,1	5,1	7,8
Agrese, násilí, ublížení na zdraví	6,2	4,4	6,2	10,0
Krádeže	2,8	3,0	1,8	2,9
Jiné	1,5	0,8	2,6	1,6

Zdroj: ČŠI

Tento zvyšující se trend je však spíše důsledkem než příčinou. Ředitelé často upozorňují na výchovné chyby rodičů, krizové situace v rodině dětí (rozvod rodičů, rozpad rodiny apod.) a negativní vliv médií, prostřednictvím kterých dítě agresivní chování přejímá jako normu. V úvahu je však třeba brát i nárůst počtu dětí s vývojovými poruchami chování a PAS a chybějící znalosti a zkušenosti pedagogických pracovníků při řešení výchovných problémů a poruch chování, které mají negativní vliv na celkovou atmosféru dětského kolektivu. Výše uvedené symptomy přímo souvisejí i s nárůstem dalších forem rizikového chování jako je verbální agrese dětí vůči učiteli a šikana.

Sociálnímu a osobnostnímu rozvoji dětí se ve sledovaném roce⁷ věnovalo 25 % škol na výborné a 66,6 % škol na očekávané úrovni. Výsledky dotazníkového šetření ukázaly, že ve většině škol přetrvávalo pozitivní klima při vzdělávání, což příznivě ovlivňovalo jeho průběh.

⁷ Výroční zpráva ČŠI - Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2018/2019, online https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el_publicace/V%3%bdro%4%8dn%3%ad%20zpr%3%a1vy/VZ-CŠI-2018-2019.pdf

Základní školy

Mezi nejčastější projevy rizikového chování žáků v základních školách již tradičně patřila šikana. Podíl škol, které řešily alespoň jeden z případů rizikového chování, kolísá dlouhodobě v meziročním srovnání kolem stabilních hodnot. K výraznější změně došlo jen v případě kyberšikany. Tento stav může souviset s rostoucími zkušenostmi pedagogických pracovníků s identifikací této formy rizikového chování žáků a skutečností, že téměř každý žák vlastní nějaký informační a komunikační prostředek nebo má k němu přístup. Následná opatření škol bývají účinnější a efektivnější v případě, kdy školy spolupracují se zákonnými zástupci žáků, odborem sociálně-právní ochrany dětí a odborníky v dané oblasti. Následující tabulka ukazuje meziroční srovnání identifikovaných případů rizikového chování žáků.

Tabulka č. 5: Meziroční srovnání identifikovaných případů rizikového chování žáků – podíl škol (v %)

Oblast rizikového chování	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018
Šikana	41,0	35,3	38,1	37,9
Kyberšikana	23,0	20,5	24,5	29,9
Agrese, násilí, ublížení na zdraví	33,7	32,9	34,2	30,7
Užívání návykových látek	8,2	10,8	8,4	9,2
Kouření	22,6	25,0	26,1	26,8
Jiné	7,6	10,4	10,9	19,7

Zdroj: ČŠI

Přetrvávají také rozdíly v přístupu škol k výskytu šikany, agrese, případně násilí. Vedle škol, které systematicky a aktivně vyhledávají prvotní příznaky těchto forem rizikového chování, ale existují i takové, které je bagatelizují (a to nejen jejich prvotní příznaky), což může být příčinou uvedeného meziročního kolísání jejich výskytu kolem stabilních hodnot

Funkce školního metodika prevence je ustanovena ve většině škol (v 96,1 %), v 19,8 % škol školní metodici prevence vykonávají zároveň funkci výchovného poradce. Oproti předchozímu školnímu roku se mírně snížil podíl škol, ve kterých dochází ke kumulaci těchto funkcí.

Střední školy

Mezi nejčastější projevy rizikového chování žáků ve středních školách patřilo již tradičně kouření, dále pak užívání návykových látek, šikana, kyberšikana, následovaly agrese, násilí a ublížení na zdraví. Meziroční srovnání identifikovaných případů rizikového chování žáků uvádí následující tabulka.

Tabulka č. 6: Meziroční srovnání identifikovaných případů rizikového chování žáků – podíl škol (v %)

Oblast rizikového chování	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018
Šikana	31,1	39,0	27,1	33,9
Kyberšikana	22,3	24,4	26,2	27,5
Agrese, násilí, ublížení na zdraví	22,3	24,9	21,0	19,7
Užívání návykových látek	30,6	35,2	33,2	35,2
Kouření	46,6	49,3	44,4	47,2
Jiné	10,9	14,6	15,0	18,0

Zdroj: ČŠI

Podíl škol, které řešily alespoň jeden z výše uvedených případů rizikového chování, osciluje v meziročním srovnání kolem stabilních hodnot dlouhodobě – u žádného z výše uvedených projevů rizikového chování žáků nedošlo k výrazným změnám.

7. Služby zdravotní péče ve školách

Základní legislativa a metodické pokyny

- zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů

Stávající stav

MŠMT si je vědomo problému, kdy zajištění speciálních zdravotnických úkonů u žáků v době vyučování (např. podávání inzulínu u diabetiků, podávání jiných léků a jiné zdravotnické úkony) by mělo být prováděno profesionálním zdravotnickým personálem. Rovněž je potřeba, aby škola byla v tomto ohledu co nejméně zatížena, neboť nedisponuje odborným personálem k zajištění těchto výkonů.

Podle vyjádření Ministerstva zdravotnictví podání nebo aplikace léku nebo provedení ošetřovatelského výkonu (např. odsátí tracheostomie) pedagogickými pracovníky na úrovni tzv. „rodinné péče“ nebo „edukované osoby“ v době, kdy mají dítě v péči (např. doba vyučování), kdy jinak tuto péči provádí rodič v domácím prostředí, a to na základě dohody s rodiči dítěte, je na odpovědnosti konkrétního pedagogického pracovníka, a to včetně odpovědnosti za případné poškození zdraví dítěte v případě např. chybného podání léku (opomenutí, záměna) nebo provedení výkonu.

V žádném případě nelze takové jednání na pedagogických pracovnících vynucovat ať už ze strany zaměstnavatele nebo ze strany rodičů. Nejedná se o úkony, které může zaměstnavatel pedagogovi jednostranně nařídit. Je nutné se na určení nebo rozšíření takové náplně práce dohodnout.

Ministerstvo zdravotnictví (a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy) si je vědomo, že ve školách se nacházejí děti, u kterých je v průběhu školní docházky potřeba provést zdravotní výkony, a že se jejich počet bude pravděpodobně zvyšovat.

Problémem zajištění služeb zdravotní péče ve školách se dlouhodobě zabývala mezíresortní pracovní skupina při resortu zdravotnictví a školství. Ministerstvo zdravotnictví připravuje novelu zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů. Touto novelou má dojít k rozšíření vlastního sociálního prostředí pacienta o školy v době vzdělávání, a tím k umožnění poskytování zdravotních služeb ve školách poskytovateli domácí péče. U návrhu novely bylo v září tohoto roku ukončeno mezíresortní připomínkové řízení a prozatím nedošlo k žádnému posunu v legislativním procesu. Nelze tedy předjímat, v jaké podobě a v jakém časovém horizontu k této legislativní úpravě dojde.

8. Ochrana osobních údajů

Základní legislativa a metodické pokyny

- zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů

- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. 4. 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů)
- Metodická pomůcka k aplikaci obecného nařízení o ochraně osobních údajů a zákona o zpracování osobních údajů v podmínkách školství (2018)

Stávající stav

Dne 25. 5. 2018 nabylo účinnost nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. 4. 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů, které spolu se zákonem o zpracování osobních údajů nahrazuje dosavadní právní úpravu, tj. zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů. Nová právní úprava neznamena zásadní předěl v přístupu k ochraně osobních údajů, pouze se nad rámec dosavadní praxe stanovuje několik nových povinností pro správce a zpracovatele (školy) a práv subjektů (žáci a zaměstnanci školy), jejichž osobní údaje se zpracovávají. Rovněž se zřizuje institut Pověřence pro ochranu osobních údajů. MŠMT proto připravilo pro školy Metodickou pomůcku k aplikaci obecného nařízení o ochraně osobních údajů a zákona o zpracování osobních údajů v podmínkách školství pro snadnější implementaci obecného nařízení o ochraně osobních údajů a zákona o zpracování osobních údajů.

9. Aktivita škol a činnosti související se vzděláváním

Základní legislativa a metodické pokyny

- zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí
- vyhláška č. 55/2005 Sb., o podmínkách organizace a financování soutěží a přehlídek v zájmovém vzdělávání
- vyhláška č. 108/2005 Sb., o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 391/2013 Sb., o zdravotní způsobilosti k tělesné výchově a sportu
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (2005)
- Metodická informace k zabezpečování provozu a údržby ve sportovních zařízeních, na dětských hřištích a v tělocvičnách (2007)
- brožura Pohyb organizovaného útvaru chodců, včetně specifik pro organizovanou skupinu dětí (Ministerstvo dopravy, 2019) včetně instruktážních videí (včetně přepravy žáků autobusy dálkové přepravy)

Stávající stav

Metodický pokyn MŠMT k zajištění BOZ dětí ve školách z roku 2005 je z hlediska legislativy v této oblasti aktuální. Je však potřeba ho rozšířit pouze o oblasti, které jsou doposud školám nejasné, o praktické informace, které dnešní doba přináší, nebo o poučení a zdůraznění zvýšeného dohledu při určitých činnostech (např. při tělesné výchově, na škole v přírodě, při vzdělávání žáků z učiva ze vzdělávací oblasti Člověk a svět práce apod.). Jako příklad lze dále uvést nejasnost některých pojmů a požadavků spojené s přepravou žáků, bezpečností na soutěžích a přehlídkách, rozdíl mezi

pravomocemi pedagogického pracovníka vyškoleným v první pomoci a pravomocemi zdravotníka na zotavovací akci, nebo jednoznačné vymezení dohledu v některých situacích (např. při zranění dítěte vyžadující odvoz rychlou zdravotní službou do nemocnice, doprovod žáka k lékaři). Samostatnou kapitolou je pak dohled (především v nočních hodinách) ve školských zařízeních, ve kterých jsou ubytováni žáci (např. domovy mládeže, internáty). Školy mají též málo praktických informací k výjezdům do zahraničí. Další kapitolou je pak zajištění zvýšeného dohledu při aktivitách, kde je zvýšené riziko úrazu (dle výroční zprávy ČŠI za školní rok 2018/2019 se v současné době nejčastěji úrazy stávají v rámci tělesné výchovy, o přestávkách, při praktickém vyučování a venkovních aktivitách). Ke snížení úrazovosti na úrovni školy by skrze osobu odborně způsobilou v prevenci rizik měla pravidelně probíhat analýza režimu dané školy, aby následně byla přijata opatření vedoucí k minimalizaci těchto rizik. Dalším faktorem však může být i snižování pohybových dovedností žáků.⁸

10. Hygienické a bezpečnostní požadavky na školy

Základní legislativa a metodické pokyny

- zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 238/2011 Sb., o stanovení hygienických požadavků na koupaliště, sauny a hygienické limity písku v pískovištích venkovních hracích ploch, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 252/2004 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na pitnou a teplou vodu a četnost a rozsah kontroly pitné vody, ve znění pozdějších předpisů
- nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 79/2013 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, (vyhláška o pracovnělékařských službách a některých druzích posudkové péče), ve znění pozdějších předpisů
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (2005)

Stávající stav

Škola je povinna zajistit pro žáky takové podmínky, které budou odpovídat hygienickým a bezpečnostním požadavkům uvedeným v příslušných právních předpisech. Ne vše je však aktualizováno v metodických pokynech.

Mezi základní právní předpisy Ministerstva zdravotnictví, které upravují činnost škol a školských zařízení patří zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů; vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích

⁸ Výroční zpráva ČŠI - Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2018/2019, online https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el_publicace/V%3dbdro%c4%8dn%c3%ad%20zpr%c3%a1vy/VZ-CŠI-2018-2019.pdf

na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, ve znění pozdějších předpisů; vyhláška č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, ve znění pozdějších předpisů, které stanovují hygienické požadavky na prostory a provoz škol a školských zařízení, podmínky účasti dětí na škole v přírodě, na národní úrovni hygienické požadavky na školní stravování a podmínky pro přijetí dětí do mateřské školy v souladu s povinností uloženou škole přijímat pouze děti, které se podrobily stanoveným pravidelným očkováním.

Vedle výše uvedeného legislativa upravuje podmínky pro přípravu žáků na budoucí povolání, a to prostřednictvím hygienických požadavků uložených středním školám a školským zařízením a pracovištím fyzických nebo právnických osob, které mají oprávnění k činnosti související s daným oborem vzdělávání a uzavřely se školou smlouvu o obsahu, rozsahu a podmínkách praktického vyučování. Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů, upravuje mimo jiné i posuzování zdravotní způsobilosti žáků ke vzdělávání, tělesné výchově a sportu.

V oblasti BOZ je v současnosti nedostatečně metodicky řešena problematika chovu zvířat v rámci vzdělávání a environmentální výchovy (aniž by to souviselo s oborem vzdělání, jako např. u středních škol agronomického směru). Je proto zapotřebí tuto problematiku metodicky upravit a posléze s ní seznámit pedagogickou veřejnost.

Dalším problémem BOZ je vybavení škol a školských zařízení lékárníčkou. K umístění a obsahu lékárníčky neexistuje legislativní předpis, který by stanovil její univerzální obsah. Každé pracoviště má svá specifika a jiná potenciální rizika. Nicméně je třeba dodat, že existuje několik legislativních předpisů, které obsah lékárníčky upravují (např. vyhláška č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, ve znění pozdějších předpisů), příp. kdo o umístění a jejím obsahu rozhoduje).

Z praxe rovněž vyplývá, že školy mají problém s implementací některých hygienických požadavků, jako je například větrání pobytových prostor, ergonomie školního nábytku. V oblasti ergonomie bývá problém zajistit pro žáky základních a středních škol dodržování ergonomických zásad jako je správná velikost školního nábytku. Správné držení těla ovlivňuje i tvar a hmotnost školního batohu. V roce 2009 proběhl výzkum⁹ zaměřený na hodnocení somatického stavu a hmotnosti školních batohů žáků 1. a 2. tříd základních škol. Výsledky ukázaly, že procentuální podíl hmotnosti školních batohů odpovídal doporučeným 10 % tělesné hmotnosti žáka pouze u 17,5 % žáků.

11. Školní stravování

Základní legislativa a metodické pokyny

- zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 107/2005 Sb., o školním stravování, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 282/2016 Sb., o požadavcích na potraviny, pro které je přípustná reklama a které lze nabízet k prodeji a prodávat ve školách a školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 137/2004 Sb., o hygienických požadavcích na stravovací služby a o zásadách osobní a provozní hygieny při činnostech epidemiologicky závažných, ve znění pozdějších předpisů.
- evropské potravinové právo

⁹ časopis Hygiena, roč. 57, číslo 3, 2012, str. 89 - 93., online zde: <https://hygiena.szu.cz/pdfs/hyg/2012/03/03.pdf>

Stávající stav

Škola žákům pomáhá k osvojení si zdravého životního stylu. Ve školním roce 2018/2019 realizovala ČŠI kontrolní a hodnotící činnost¹⁰ ve všech typech zařízení školního stravování. Celkem bylo provedeno 1 377 kontrol a hodnocení těchto zařízení. Ve sledovaných zařízeních školního stravování se stravovalo celkem 259 997 strážníků, z toho 201 655 žáků.

Rozsah nabídky stravovacích služeb byl dodržen u 99 % zařízení. V rámci zlepšení stravovacích služeb nabízelo 20 % školních jídelen možnost výběru z více druhů jídel za dodržení podmínky naplnění spotřebního koše. Školní jídelny zajišťovaly celodenně pitný režim v mateřských školách, školských výchovných a ubytovacích zařízeních a ve školských zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy. Školní jídelny jsou schopny a ve velké míře ochotny reagovat na současné trendy v oblasti zdravé výživy.

Dietní stravování poskytovalo strážníkům pouze 110 jídelen. Tento způsob stravování má stagnující tendenci i přesto, že se zařízení školního stravování snaží vycházet zdravotním potřebám strážníků vstříc. Z toho důvodu tak vzrůstá podíl individuálního stravování formou uchování a ohřevu dietního jídla přineseného z domova v souladu se stanovenými podmínkami Ministerstva zdravotnictví pro tento způsob stravování, oproti minulému školnímu roku se podíl těchto zařízení zvýšil, a to z 12,3 % na 13 %.

Ke zlepšení stravovacích návyků v nemalé míře přispělo i zapojení škol do evropských projektů jako je dotační program „Mléko do škol“ a „Ovoce a zelenina do škol“.

Provoz zařízení školního stravování byl při kontrolách a hodnocení sledován i ve vztahu k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví strážníků, pouze ve 20 zařízeních nebyla dostatečným způsobem bezpečnost zajištěna, neboť nebyl v době kontroly a hodnocení dostatečně zabezpečen dohled nad nezletilými strážníky a vybavení školní jídelny neodpovídalo fyziologickým potřebám strážníků (zejména při stravování dětí mateřských škol v jídelnách základní školy).

12. Přípravenost škol na mimořádné události a krizové situace a jejich řešení

Základní legislativa a metodické pokyny

- zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 281/2001 Sb., kterou se provádí § 9 odst. 3 písm. a) krizového zákona a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů
- Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních – Minimální standard bezpečnosti (2015)

¹⁰ Výroční zpráva ČŠI - Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2018/2019, online https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/V%3dbdro%4%8dn%3%ad%20zpr%3%a1vy/VZ-CŠI-2018-2019.pdf

Stávající stav

Mimořádné události

Mimořádné události jsou definovány jako „škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací“.¹¹ Je tedy v zájmu škol, aby zachovaly zodpovědný přístup k prevenci rizik mimořádných událostí, byly důsledně a včas připraveny na mimořádnou událost a měly povědomí o správném jednání v okamžiku, kdy k mimořádné události dojde. Mezi mimořádné události můžeme zařadit například povodně, požáry, úniky nebezpečných látek, havárie apod. V případě vzniku mimořádné události dochází v mnoha případech k nesprávným a ukvapeným rozhodnutím, která mohou ohrozit zdraví nebo život jak žáků, tak pedagogických pracovníků či personálu školy. Připravenost na mimořádné události by proto měla být pro školy jednou ze základních priorit.

Škola, ve spolupráci s osobami odborně způsobilými v prevenci rizik a osobami odborně způsobilými v oblasti požární ochrany, analyzuje a vyhodnocuje rizika podle podmínek a charakteru své činnosti a má zpracovány dokumenty pro řešení mimořádných událostí (např. požár, povodně, únik nebezpečných látek apod.). Rovněž má zajištěny mechanismy ověřování účinnosti výše uvedené dokumentace včetně kontroly přijatých opatření (např. prověření cvičením) a periodických zkoušek technických prostředků a zařízení, pravidelně školí zaměstnance a žáky v oblasti požární ochrany a BOZ a spolupracuje se složkami integrovaného záchranného systému a s orgány místní správy.

V praxi školy doporučení Minimálního standardu dodržují. Samotný standard je vhodné mít z hlediska zajištění BOZ dětí ve školách komplexnější, a to především z pohledu požární ochrany, nácviků na mimořádnou událost a pravidel a zásad chování (tzv. checklistů) při mimořádné události. Vývoj počtu mimořádných událostí na školách včetně jejich jednotlivých typů ukazují následující tabulky.

Tabulka č. 7: Vývoj počtu mimořádných událostí na školách v období 2014 - 2019

Objekt	2014	2015	2016	2017	2018	2019
mateřské školy	294	309	342	359	313	436
budovy učeben základních škol	282	272	279	367	264	405
budovy učeben středních škol	102	101	87	133	103	131
Celkem	678	682	708	859	680	972

Zdroj: MV – GŘ HZS ČR

Tabulka č. 8: Vývoj počtu mimořádných událostí dle jejich typu na školách v období 2014 - 2019

Mimořádné události	2014			2015			2016			2017			2018			2019		
	MŠ	ZŠ	SŠ	MŠ	ZŠ	SŠ	MŠ	ZŠ	SŠ	MŠ	ZŠ	SŠ	MŠ	ZŠ	SŠ	MŠ	ZŠ	SŠ
Požáry	4	11	9	7	8	7	5	16	4	5	16	7	5	10	9	4	16	1
Úniky nebezpečných chem. látek	2	3	7	3	6	4	4	11	3	7	2	4	6	8	7	11	8	3
Technické havárie	285	253	74	294	238	78	327	236	62	344	331	93	297	230	62	413	359	83
Ostatní události	3	15	12	5	20	12	6	16	18	3	18	29	5	16	25	8	22	44
Celkem	294	282	102	309	272	101	342	279	87	359	367	133	313	264	103	436	405	131

Zdroj: MV – GŘ HZS ČR

¹¹ § 2 písm. b) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, ve znění pozdějších předpisů

Z hlediska příčin vzniku požárů lze konstatovat, že většina mimořádných událostí ve školách je spojena s technickými závadami. Zhruba polovina všech požárů vzniká poruchou elektrozařízení.¹²

Krizové situace

Školy spolupracují se státní správou a územní samosprávou při vytváření podmínek pro řešení krizových situací a při plnění povinností stanovených příslušnými orgány krizového řízení. Příslušné orgány krizového řízení (vláda ČR a hejtman) jsou oprávněny při vyhlášení krizového stavu, jako jedno z krizových opatření, nařídit vykonávání péče o děti a mládež, pokud tuto péči nemohou za krizové situace vykonávat rodiče nebo jiný zákonný zástupce.¹³

Připravenost určených škol na řešení krizových situací příslušným orgánem krizového řízení zajišťují v rámci svých pravomocí jejich ředitelé buď jako statutární orgány právnických osob, nebo v případě organizačních složek spolu se statutárními orgány právnických osob, jejichž jsou určená vzdělávací zařízení součástí. Odbornou připravenost ředitelů na řešení krizové situace zajišťuje ve spolupráci se zřizovateli určených škol orgán kraje v rámci přípravy kraje.

Poprvé v novodobé historii ČR byly určené školy aktivovány v roce 2020, a to v návaznosti na vyhlášení nouzového stavu z důvodu ohrožení zdraví v souvislosti s prokázáním výskytu koronaviru /označovaný jako SARS CoV-2/ na území ČR. Situace s vyhlášením nouzového stavu a následným uložením povinnosti výkonu péče určeným školám na celém území republiky byla do té doby bezprecedentní. Je proto potřeba zpětně danou situaci připravenosti určených škol ze strany MŠMT vyhodnotit.

13. Ochrana škol jako měkkých cílů

Základní legislativa a metodické pokyny

- § 29 školského zákona
- Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních – Minimální standard bezpečnosti (2015)
- Metodika ochrany měkkých cílů (Ministerstvo vnitra, 2016) - úvod do tématu ochrany měkkých cílů
- Brožura - 10 principů z odolnění měkkého cíle (Ministerstvo vnitra, 2017)
- Vyhodnocení ohroženosti měkkého cíle (Ministerstvo vnitra, 2018)
- Bezpečnostní plán měkkého cíle (Ministerstvo vnitra, 2019)
- Metodika koordinace měkkého cíle pro fázi po bezpečnostním incidentu (Ministerstvo vnitra, 2019)

Stávající stav

Termín „měkké cíle“ je Ministerstvem vnitra ČR používán pro označení míst s vysokou koncentrací osob a nízkou úrovní zabezpečení proti násilným útokům, která jsou pro tuto svou charakteristiku vybírána zejména v poslední době jako cíle závažných násilných útoků.¹⁴ Mezi měkké cíle patří i školy, a to pouze v době, kdy jsou ve škole přítomni žáci a další lidé. Prioritou ochrany měkkých cílů je ochrana zdraví a životů, nikoliv majetku, proto případný útok směřovaný vůči prázdné škole, jehož cílem je poškození objektu, se nepovažuje za útok na měkké cíle.

¹² PODJUKL, Martin. Požáry ve školách. Řízení školy., ročník 2019, č. 5, s. 14-16, číslo 5, 2019, online: <https://www.rizeniskoly.cz/cz/casopis/rizeni-skoly/pozary-ve-skolach.m-5922.html>

¹³ vyhláška č. 281/2001 Sb., kterou se provádí § 9 odst. 3 písm. a) krizového zákona a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴ Ochrana měkkých cílů, online: <https://www.mvcr.cz/clanek/ochrana-mekkyh-cilu.aspx>

Metodické materiály k ochraně měkkých cílů postupně připravuje a vydává Ministerstvo vnitra.¹⁵ Z praxe však vyplývá, že o jeho dokumentech nejsou školy dostatečně informovány a Minimální standard bezpečnosti je pro ně příliš obecný. Školy využívají často pro zpracování bezpečnostní dokumentace, ale i pro jiné služby v rámci zvýšení ochrany měkkých cílů služby soukromých firem. MV vydalo několik metodik, které jsou volně dostupné na jejich webových stránkách¹⁶ a které mohou sloužit také jako podklad pro poptávání služeb od externích dodavatelů, resp. lze požadovat, aby byly služby soukromých bezpečnostních služeb v souladu s těmito metodikami.

Kromě výše uvedeného školy spolupracují i s dalšími subjekty, jako jsou obecní, městská či státní policie, zdravotnická zařízení apod. Klíčová je spolupráce se zřizovatelem školy. Důležitým prvkem je také vzdělávání žáků a pedagogických i nepedagogických pracovníků v tématech mimořádných situací a aktuálních trendech v této oblasti.

Jako základní problém škol se ukazuje nízké povědomí o principech a zásadách bezpečnosti této specifické oblasti, což potvrzuje i studie Ministerstva vnitra.¹⁷ Školy mají tendenci řešit bezpečnost prioritně požadavkem na instalaci techniky. Opomíjená zůstávají základní režimově-organizační opatření, která vyžadují od všech osob ve školách a školských zařízeních, ale také například rodičů a dalších, dodržování nastavených pravidel a určitou míru restrikce. V rámci ochrany měkkých cílů je ale důraz kladen právě na správné nastavení procedur, dobře zpracovanou dokumentaci, školení, cvičení apod. namísto technických prostředků. Ty mají samozřejmě v rámci budování bezpečnostního systému také své místo, ale jejich instalaci je potřeba vždy dobře zvažovat, a to jak ve vztahu ke smyslnosti jejich instalace, tak s ohledem na to, zda má konkrétní technický prostředek řádně vyškolenou obsluhu. Příkladem mohou být kamerové systémy. Pokud by kamera měla sloužit k něčemu jinému než jen k zpětnému dohledání, je zapotřebí, aby její obsluha věděla, co na obraze sledovat a co dělat v případě, že dojde k nějaké mimořádné události či incidentu.

Kromě jiného je potřeba dbát na bezpečnost při nakládání s informacemi, pro která by měla být stanovena jasná pravidla. Školy například na svých webových stránkách někdy sdílí citlivé informace, přestože by s nimi měl být seznamován jen velmi omezený okruh osob.

Z průzkumu uvedeného ve výše uvedené bezpečnostní studii Ministerstva vnitra jasně vyplývá potřeba zavedení opatření a postupů, které by umožnily školám zvolit podle svých podmínek a provedeního vyhodnocení ohroženosti vlastní vhodná bezpečnostní opatření před případným násilným útokem. Zpráva ČŠI¹⁸ dále doporučuje provádět pravidelnou analýzu rizik (respektive vyhodnocení ohroženosti) a přípravu opatření k jejich eliminaci, včetně pravidelného vyhodnocování účinnosti těchto opatření. Na základě výše uvedeného proto vzniká potřeba více spolupracovat s Ministerstvem vnitra na aktualizaci Minimálního standardu bezpečnosti.

¹⁵ Dokumenty k měkkým cílům, online: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/terorismus-web-dokumenty-dokumenty.aspx>

¹⁶ Dokumenty k měkkým cílům, online: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/terorismus-web-dokumenty-dokumenty.aspx>

¹⁷ Studie Ministerstva vnitra „Potencionální hrozba růstu rizik vzniku konfliktních situací, popřípadě teroristických aktů ve školním prostředí inspirovaných v zahraničí pod vlivem informací v médiích“ (VF20152016042)

¹⁸ Tematická zpráva ČŠI Bezpečnost ve školách a školských zařízeních, online: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Tematicke%3a9%20zpr%3a1vy/2014_Bezpečnost_ve_skolach.pdf

14. Vzdělávání, propagace a osvěta v oblasti BOZ

Základní legislativa a metodické pokyny

- školský zákon
- zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů
- metodický portál www.rvp.cz

Stávající stav

Vzdělávání pedagogických pracovníků

Výuka problematiky bezpečnosti vyžaduje specifické znalosti průřezového charakteru zahrnující témata, která z hlediska odbornosti náleží vybraným resortům. Za účelem posílení kompetencí vyučujících v těchto oblastech jsou proto ze strany MŠMT a ostatních zainteresovaných rezortů realizovány aktivity v rámci systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a přípravy budoucích pedagogických pracovníků na vysokých školách.

HZS ČR se aktivně podílí na pomoci školám při výuce tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí (dále jen „OČMU“), ale také na vzdělávání pedagogických pracovníků k výuce této tematiky, která je jednou z problematik bezpečnosti. V rámci systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků jsou připraveny především prakticky zaměřené kurzy, které jsou poskytovány v samostatně akreditovaných programech, ale i ve spolupráci s Národním pedagogickým institutem ČR. Přes uvedené úsilí však není dosaženo splnění požadavků kladených na úroveň připravenosti vyučujících. Ze strany pedagogických pracovníků navíc klesá zájem o nabízené kurzy, a to i přesto, že ze strany HZS ČR jsou poskytovány bezplatně^{19,20}.

Pro podporu výuky tematiky v rámci předškolního, základního a středního vzdělávání schválila vláda ČR dne 5. října 2011 usnesení č. 734 materiál „Začlenění tematik Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova do studijních programů pedagogických fakult“, s cílem připravit kvalifikované učitele kompetentní k výuce předmětné problematiky. Současná podoba zmíněného usnesení vlády ČR však není z hlediska implementace závazná pro pedagogické fakulty a fakticky tak nevede k podpoře vzdělávání budoucích pedagogických pracovníků v předmětné problematice. Vše je na rozhodnutí vedení vysoké školy, zda problematiku do výuky začlení.

K výuce OČMU tak nejsou vycházející absolventi pedagogických fakult dostatečně vzděláni. Ačkoli je od roku 2011 v platnosti výše uvedené usnesení a přes veškerou snahu vynakládanou HZS ČR,

¹⁹ Školení nebo kurzu v tématech OČMU se v posledních dvou letech nezúčastnili učitelé z celkem 59,9 % škol; v případě dopravní výchovy neabsolvovali v posledních dvou letech školení či kurz učitelé z celkem 58,8 % škol.

²⁰ Zpráva o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy dalšího postupu, online: <https://www.hzscr.cz/soubor/vlada-iii-mat-zprava-o-vzdel-bezpecnosti-pdf.aspx>

nepřichází do školské praxe v této oblasti adekvátně připravení pedagogičtí pracovníci. Tento stav není možné zvrátit bez aktivního přístupu vysokých škol.

K dalším aktivitám, kterými se HZS ČR snaží podpořit přípravu pedagogických pracovníků v dané oblasti, patří tvorba metodických podkladů (pro základní a střední vzdělávání), učebnic, příruček a materiálů pro výuku v tištěné i elektronické podobě, pomoc s přípravou praktických cvičení nebo projektových dní ve škole, besedy pro žáky, studenty i samotné pedagogické pracovníky včetně studentů pedagogických fakult.

Vzdělávání žáků

Bezpečnostní témata jsou obsažena v RVP, ale každá škola k jejich zapracování do ŠVP přistupuje rozdílně – převážně průřezově. Může tedy docházet k tomu, že bezpečnostní témata nemusí být adekvátně zohledněna.

Z analýz^{21,22,23} vyplývá, že současná situace neodpovídá potřebám společnosti a tím ani výzvám (nárůst mimořádných událostí, zhoršující se bezpečnostní situace ve světě, Evropě i v ČR), kterým je vystavena. Je potřeba kvalitativně zlepšit připravenost žáků, resp. obyvatelstva, na aktuální hrozby.

Na uvedenou situaci reaguje i Mezírezortní expertní pracovní skupina pro bezpečnostní témata, která v sobě zahrnuje vedle OČMU i bezpečnost silničního provozu, zdravotní přípravu, přípravu občanů k obraně státu a další. Skupina vedená MŠMT vznikla na základě usnesení vlády č. 147 ze dne 8. března 2017. Členy této skupiny jsou zástupci MŠMT, Ministerstva vnitra, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva obrany, Ministerstva dopravy a Policejního prezidia ČR. Dále v ní jsou i zástupci pedagogických fakult a ČŠI. Cílem práce této skupiny je zmapovat stávající situaci vzdělávání ve školách v bezpečnostních tématech a navrhnout systémové změny a opatření k odstranění stávajících nedostatků a následně inovovaný systém legislativně ukotvit.

ČŠI vydala na podzim roku 2017 Závěrečnou zprávu o výběrovém zjišťování výsledků žáků na úrovni 5. a 9. ročníků základních škol ve školním roce 2016/2017.²⁴ Součástí testování byla také problematika pokrývající tzv. bezpečnostní témata v rámci RVP základního vzdělávání. Celková průměrná úspěšnost dosažená žáky v celém testu byla 60 %, požadovanou očekávanou (minimální) úspěšností byla hodnota 67 %. Hlavním zjištěním je především fakt, že podprůměrných výsledků dosáhli žáci v tématech, která pro ně jsou nebo mohou být reálnými životními riziky (chování při mimořádných událostech - požár, havárie, povodeň apod.; poskytnutí první pomoci - ožívování, zástava krvácení; chování v silničním provozu - přednost na křižovatce, povinná výbava kola apod.), se kterými se mohou setkat kdekoli, i ve škole.

Ke zlepšení procesu výuky bezpečnostních témat (včetně OČMU) na všech stupních škol je připraveno široké spektrum podkladů, pomůcek, projektů a programů, které zpracoval HZS ČR a další subjekty činné v předmětné oblasti (např. neziskové organizace). Řada vydaných materiálů byla bezplatně

²¹ Tematická zpráva ČŠI – Vzdělávání v bezpečnostních tématech, online: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Tematick%C3%A9%20zpr%C3%A1vy/2016_TZ_vzdelavani_v_bezpecnostnich_tematech.pdf

²² Zpráva z výzkumné sondy zaměřené na stávající pojetí výchovy a vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva ve školních vzdělávacích programech vybraných základních škol v ČR, online: <http://www.hzscr.cz/soubor/analiza-svp-bezpecnost-zprava-pdf.aspx>

²³ Zpráva o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy dalšího postupu, online: <https://www.hzscr.cz/soubor/vlada-iii-mat-zprava-o-vzdel-bezpecnosti-pdf.aspx>

²⁴ Závěrečná zpráva ČŠI o výběrovém zjišťování výsledků žáků na úrovni 5. a 9. ročníků základních škol ve školním roce 2016/2017, online: <https://www.csicr.cz/getattachment/17f8e265-b04f-4459-a106-3aebcf735ca0/Vyberove-zjistovani-vysledku-zaku-na-urovni-5-a-9-rocniku-ZS-zaverecna-zprava.pdf>

distribučována do všech základních a středních škol v ČR. Současně jsou volně šiřitelné prostřednictvím webových stránek a specializovaných portálů pro učitele.²⁵

Učitelům jsou k dispozici učebnice zpracované dle jednotlivých stupňů a ročníků a dále interaktivní výukové materiály, videoklipy a DVD, a vytvořeny tištěné příručky a metodické materiály. Aktualizace uvedených pomůcek probíhá kontinuálně.

Pro podporu všech stupňů vzdělávání jsou dále realizovány různé projekty a akce (např. vzdělávací program HASÍK CZ, Hasiči pro školy, Vaše cesty k bezpečí, exkurze na stanicích HZS ČR, pohybově-vědomostní soutěže, besedy na školách, aktivity Asociace Záchranný kruh apod.).

15. Činnosti MŠMT v oblasti BOZ žáků ve školách

MŠMT podporuje aktivity spojené s BOZ žáků ve školách. Za nejdůležitější považuje vzdělávání a osvětu v této oblasti. MŠMT proto pravidelně vystupuje na konferencích a seminářích k BOZ ve školách. Rovněž se účastní akcí a soutěží odborných organizací spolupracujících ministerstev. Pro tyto organizace poskytuje konzultace a odborná stanoviska. MŠMT podporuje projekty a programy, které si daly za cíl vytvoření zdravého prostředí ve školách a výchovu žáků ke zdravým životním návykům a zdraví podporujícím chování, které je v souladu s právními předpisy. V rámci vzdělávání na školách pravidelně reviduje RVP (včetně bezpečnostních témat, a to ve spolupráci s ostatními resorty). Pro pedagogické pracovníky jsou prostřednictvím akreditací MŠMT či Národního pedagogického institutu ČR k dispozici vzdělávací programy v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

V rámci primární prevence rizikového chování MŠMT provádí certifikace odborné způsobilosti poskytovatelů programu školské primární prevence rizikového chování, vydalo Národní strategii primární prevence rizikového chování na období 2019-2027 a pravidelně vyhlašuje dotační programy v oblasti primární prevence rizikového chování. V roce 2015 a 2017 vyhlásilo i neinvestiční dotační program na objektovou bezpečnost škol (technické vybavení a bezpečnostní audity).

MŠMT se pravidelně účastní a informuje o stavu BOZ ve školství Radu vlády pro BOZP a její stálé výbory. Rovněž vede meziresortní pracovní skupinu k optimálnímu začleňování bezpečnostních témat do RVP základního a středního vzdělávání, revize RVP a poradní skupinu pro kyberbezpečnost ve školách. Dále je členem výboru pro civilní a nouzové plánování, meziresortní skupiny pro problematiku poskytování zdravotní péče ve školách, stálého poradního sboru pro ochranu měkkých cílů, pracovní skupiny národní sítě Focal Point a dalších. V konzultační rovině se podílí i na aktualizaci příručky HZS ČR „Když se stane neštěstí“. Během nouzového stavu bylo MŠMT zastoupeno ve všech důležitých (národních) krizových skupinách, mj. zřídilo i koronavirové linky a e-mail, na které se mohly školy obracet v případě dotazů související s epidemiologickou situací. Ve spolupráci s Ministerstvem zdravotnictví pak vydalo i soubor hygienických a bezpečnostních pokynů pro školy do konce školního roku 2019/2020. Rovněž podporovalo (a i nadále podporuje) vzdělávání na dálku.

K oblasti BOZ MŠMT vydalo:

- v roce 2005 Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy,
- v roce 2007 Metodickou informaci k zabezpečování provozu a údržby ve sportovních zařízeních, na dětských hřištích a v tělocvičnách

²⁵ např. internetová stránka www.rvp.cz; www.ocmu.cz

- v roce 2010 Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních
- v roce 2015 Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních – Minimální standard bezpečnosti,
- v roce 2016 Akční plán inkluzivního vzdělávání na období 2016 – 2018
- v roce 2017 Metodickou pomůcku k aplikaci obecného nařízení o ochraně osobních údajů,
- v roce 2018 Akční plán inkluzivního vzdělávání na období 2019 – 2020
- v roce 2019 Národní strategii primární prevence rizikového chování na období 2019-2027, která vychází z vyhodnocení Národní strategie primární prevence rizikového chování na období 2013-2018, na kterou zároveň navazuje,
- v roce 2020 soubor hygienických a bezpečnostních pokynů pro školy do konce školního roku 2019/2020.

Prostřednictvím inspekční činnosti ČŠI a ČMOS PŠ získává zpětnou vazbu o podmínkách dodržování právních předpisů v oblasti BOZ. ČŠI rovněž každoročně na podzim vydává výroční zprávu o stavu českého školství za uplynulý školní rok.

16. Činnosti vybraných resortů a institucí v oblasti BOZ žáků ve školách

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Ministerstvo práce a sociálních věcí, a to i ve spolupráci s Výzkumným ústavem bezpečnosti práce, v. v. i., vyvíjí v oblasti zajištění BOZ žáků ve školách řadu aktivit.

V oblasti zajišťování BOZ žáků ve školách při vzdělávání, při činnostech související se vzděláváním a při poskytování školských služeb vytváří a spravuje zdroje pro informování učitelů, ředitelů a osob odborně způsobilých v prevenci rizik, a to zejména prostřednictvím informačních portálů²⁶, které jsou mj. určeny k poskytování pomoci při zajišťování bezpečnosti žáků ve školách (další oblasti, které se stránka věnuje, je vzdělávání a výchova dětí a mladých lidí v oblasti prevence rizik, prevence úrazů, ochrany zdraví a osobní bezpečnosti, vč. bezpečnosti a ochrany zdraví při činnostech souvisejících s prací) a znalostního systému BOZP.²⁷ Dále Ministerstvo práce a sociálních věcí zpřístupňuje plné texty publikací, brožur, informačních a metodických materiálů k zajištění BOZ žáků ve školách prostřednictvím specializované webové stránky BOZ ve školách (skoly.vubp.cz) včetně realizací výpůjček časopisů, tištěných a elektronických publikací a dalších informačních zdrojů z fondu knihovny VÚBP (digitální archiv BOZP, fyzický fond knihovna VÚBP).

V oblasti vzdělávání žáků, učitelů, ředitelů a osob odborně způsobilých v prevenci rizik a osvěty rovněž pořádá nebo spolupořádá přednášky, workshopy a semináře k tématům BOZ/BOZP ve školství a/nebo BOZP ve vzdělávání v rámci kampaní EU-OSHA nebo i mimo kampaně EU-OSHA. Zpracovává a distribuuje publikace, infolisty, skládačky, letáky a dalších osvětových materiálů. Propaguje BOZ a BOZP, vč. bezpečnosti ve školách (pro učitele a další zástupce škol a pro žáky) – výstavy, veletrhy, soutěže, produkce a šíření drobných propagačních tiskovin.

Ministerstvo práce a sociálních věcí rovněž 1x za dva roky pořádá dětskou výtvarnou soutěž, která tematicky vychází ze záměrů kampaně Evropské agentury pro BOZP (pro období 2018–2019 bylo

²⁶ Např. <https://www.bozpinfo.cz/> a <http://skoly.vubp.cz/>

²⁷ Např. <https://zsbozp.vubp.cz/pracovni-prostredi/odvetvi/skolstvi>

hlavním tématem „Zdravé pracoviště má nebezpečné látky pod kontrolou“). Následně z ní zpracovává kalendář, který se používá k propagaci BOZP. Pro období 2020–2022 byla vyhlášena evropská kampaň na téma „Zdravé pracoviště si posvítí na fyzickou zátěž“. V roce 2022 bude vyhlášena nová výtvarná soutěž pro žáky základních škol, nižších stupňů víceletých gymnázií a děti z dětských domovů (věková skupina do 16 let).

V oblasti vědy a výzkumu řešil Výzkumný ústav bezpečnosti práce pro Ministerstvo práce a sociálních věcí projekt VUS4_05_VÚBP „Stanovení požadavků na znalosti učitelů středních škol pro kvalitní a účinné vzdělávání žáků v BOZP“. V rámci Technologické agentury ČR je možné zmínit dva projekty, které se tematicky dotýkají oblasti BOZP žáků, a to TIMPSV0007 „Podpora rozvoje odborných kompetencí budoucí pracovní síly k bezpečnosti a ochraně zdraví při práci“ a TIMPSV0009 „Podpora rozvoje kompetencí školní mládeže k odpovědnosti za zdraví“.

Ministerstvo práce a sociálních věcí také řídí SÚIP. SÚIP a jemu podřízené OIP vykonávají kontrolní činnost dle zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů. Na základě ustanovení § 6 uvedeného zákona se působnost SÚIP a OIP vztahuje na právnické osoby, které vykonávají činnost školy a mimo to také na další právnické osoby nebo fyzické osoby, u nichž se uskutečňuje praktické vyučování žáků středních škol nebo vyšších odborných škol.

Ministerstvo vnitra

V rámci Policie České republiky (dále jen „policie“) funguje pod vedením Ředitelství služby pořádkové policie pracovní skupina Podpora, která se z pohledu policie zabývá ochranou měkkých cílů, kam lze zařadit i školy. Členy této pracovní skupiny jsou i zástupci odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra, pod který problematika ochrany měkkých cílů v rámci Ministerstva vnitra spadá.

Odbor bezpečnostní politiky poskytuje zejména metodickou pomoc v rámci ochrany měkkých cílů, kdy bylo vydáno několik metodik, které jsou volně dostupné na webových stránkách Ministerstva vnitra.²⁸ Konkrétně se jedná o „Základy ochrany měkkých cílů“, „Vyhodnocení ohroženosti“, „Bezpečnostní plán měkkého cíle“, „10 principů zodolnění měkkého cíle“ a „Metodika koordinace měkkého cíle pro fázi po bezpečnostním incidentu“. Zřízen byl také stálý poradní sbor Ministerstva vnitra pro ochranu měkkých cílů, který slouží jako expertní platforma pro sdílení informací a dobré praxe.

Odbor bezpečnostní politiky také zřídil neinvestiční dotační program pro zvýšení ochrany měkkých cílů, přičemž jeden z podprogramů je zaměřen právě na zvýšení ochrany škol. Výzva pro rok 2020 byla vyhlášena 16. října 2019. Se zástupci krajů, jako oprávněných žadatelů a zároveň zřizovatelů středních škol, probíhá úzká spolupráce, a to zejména ve formě poradenství a také školení. V minulých letech odbor bezpečnostní politiky proškolil krajské policejní specialisty v oblasti ochrany měkkých cílů a aktivně podporuje spolupráci těchto specialistů se zástupci krajů tak, aby měly obě strany přehled, co se v rámci příslušného kraje v ochraně měkkých cílů dělá.

BOZP žáků ve školách se také velmi aktivně zabývá odbor prevence kriminality, který organizuje či se přednáškovou činností na konferencích, přednáškách a seminářích podílí na vzdělávání a osvětě v oblasti prevence kriminality. V rámci aktivit Technické normalizační komise TNK 148 „Prevence kriminality a ochrana obyvatel“, již předsedá pracovník odboru prevence kriminality, vznikla v roce

²⁸ Dokumenty k měkkým cílům, online: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/terorismus-web-dokumenty-dokumenty.aspx>

2016 technická norma ČSN 73 4400 „Prevence kriminality - řízení bezpečnosti při plánování, realizaci a užívání škol a školských zařízení“, která je dostupná volně ke stažení.²⁹

Jako příklad dobré praxe lze uvést také projekt Ozbrojený útočník ve škole, který vznikl v Jihočeském kraji za finanční podpory zprvu odboru prevence kriminality a nyní odboru bezpečnostní politiky. Cílem projektu je realizace uceleného souboru preventivních opatření, která povedou ke snížení pravděpodobnosti výskytu hrozby útoku ozbrojeného útočníka ve školním prostředí a zlepšení schopnosti zaměstnanců školy na tuto situaci účinně a správně reagovat, a zmírnit tak dopady útoku. V současnosti je projekt přebírán i dalšími kraji.

Policie v oblasti BOZ žáků vykonává řadu činností, které vyplývají z právních předpisů, především pak ze zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a Akčního plánu prevence kriminality na léta 2016 až 2020. Prioritou policejní činnosti je bezpečnost silničního provozu a prevence kriminality zaměřená zejména na oblast návykových látek, kyberkriminalitu a násilí páchaného na dětech (tj. zneužívání dětí při elektronické komunikaci na sociálních sítích, potažmo na celém internetu). Preventivní působení je věnováno především nácviku bezpečného chování v běžných životních situacích. Preventivní činnost je realizována formou přednášek a besed ve školách, a to v rámci akcí s účastí většího počtu dětí (např. na filmovém festivalu pro děti ve Zlíně) nebo prostřednictvím médií. V této oblasti úzce spolupracují pracovníci policie zařazení na odděleních prevence s výchovnými pracovníky škol.

Policie se prostřednictvím Národní protidrogové centrály služeb kriminální policie a vyšetřování podílí na vzdělávání pedagogických pracovníků a metodiků prevence, které je zaměřené na zvyšování právního vědomí v souvislosti s omamnými a psychotropními látkami. Dále se podílí na školení změn v oblasti legislativy k činnosti policistů ve školách ve smyslu zákona č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Policie se dále podílí na organizování dopravní výchovy na dětských dopravních hřištích (ve spolupráci s BESIP) a na tvorbě informačních materiálů a metodik ve výše uvedených oblastech. Konkrétně lze uvést projekty „Zebra se za Tebe nerozhledne“, „Správným směrem“, návazný program k projektu Revolution train – „To je zákon, kámo!“ a „Say No!“.

Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR

Opatření k ochraně obyvatelstva jsou připravována pro všechny obyvatele pobývajících na území ČR a v případě mimořádné události nebo krizové situace realizována na území postiženého touto událostí. Žáci škol tvoří pouze určitou část (skupinu) obyvatelstva, jenž vyžaduje individuální přístupy, zejména při evakuaci těchto osob.

Ochrana samotného obyvatelstva je širokou „multiresortní“ disciplínou, kterou není možné vysvětlovat a řešit jen jako plnění úkolů civilní ochrany, zejména varování, evakuaci, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva, které je v gesci HZS ČR, ale jako soubor činností a úkolů odpovědných orgánů veřejné správy, právnických a podnikajících fyzických osob a také občanů, které vedou k zabezpečení ochrany života, zdraví, majetku a životního prostředí, v souladu s platnými právními předpisy. Úkoly jednotlivých orgánů jsou nepřenositelné a jejich plnění vyplývá z konkrétních ustanovení právních předpisů.

²⁹ Technická norma ČSN 73 4400 „Prevence kriminality - řízení bezpečnosti při plánování, realizaci a užívání škol a školských zařízení“, online: <https://www.mvcr.cz/soubor/csn-73-0044-pdf.aspx> a Metodika pro aplikaci nové technické normy ČSN 73 4400, online: <https://www.mvcr.cz/soubor/csn-73-4400-metodika-mv-zkracena-verze-pdf.aspx>

Obecnou koordinační roli v oblasti ochrany obyvatelstva pak Ministerstvo vnitra plní v souladu s ustanovením § 7 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Konkrétní úkoly a činnosti HZS ČR jsou vymezeny v příslušných ustanovení zákona o integrovaném záchranném systému a jeho prováděcích předpisů. Mezi důležité činnosti, které vykonává HZS ČR přímo ve vztahu ke školám, patří:

- výkon státního požárního dozoru podle zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů,
- realizace preventivně výchovné činnosti (viz kapitola č. 14 Vzdělávání, propagace a osvěta v oblasti BOZ - vzdělávání pedagogických pracovníků, vzdělávání žáků),
- spolupráci s vedením škol v oblasti přípravy, organizace a provádění cvičení složek IZS při řešení simulované mimořádné události ve škole nebo školském zařízení s praktickým nácvikem záchrany a evakuace osob.

Mimořádné události vzniklé ve školách potvrdily, že k jejich efektivnímu zvládnutí je nezbytný dobře vyškolený pedagogický sbor a personál, zpracovaná dokumentace pro řešení mimořádných událostí a její praktické ověřování formou cvičení, ale i správně poučení žáci. Aktuální výčet možných rizik a nebezpečí ve školách má s ohledem na tendenční rozvoj společnosti významně rostoucí charakter, který nelze opomíjet. HZS ČR věnuje zvýšenou pozornost tomuto tématu a vyvíjí úsilí k zajištění bezpečnosti škol a ochrany žáků. HZS ČR všechny své činnosti směřuje ke:

- zvýšení připravenosti žáků, studentů a pedagogických pracovníků k přecházení a řešení mimořádných událostí a k sebeochraně a vzájemné pomoci,
- snížení následků (dopadů) mimořádných událostí,
- plně dostupnému tísňovému volání,
- okamžitému zahájení činností potřebných složek IZS,
- rychlejší přepravě na místo mimořádné události,
- vyšší účinnosti zásahu díky lepší informační podpoře zasahujících sil na místě mimořádné události a modernější technice.

HZS ČR dále pro školy realizuje různé projekty a akce.

Ministerstvo zdravotnictví

Státní zdravotní dozor v zákonem stanovených typech dozorovaných zařízení vykonávají orgány ochrany veřejného zdraví, tzn. místně příslušné krajské hygienické stanice, odbory hygieny dětí a mladistvých, v souladu s ročním plánem kontrol. Rozsah kontrolní činnosti jednotlivých typů zařízení stanoví na celostátní úrovni Ministerstvo zdravotnictví, na regionální úrovni místně příslušné krajské hygienické stanice, a to na základě hodnocení zdravotních rizik v dané oblasti dozorové činnosti.

Vedle výkonu státního zdravotního dozoru realizují krajské hygienické stanice řadu programů primární prevence, zaměřených na výchovu k zásadám zdravého životního stylu v kontextu Strategického rámce rozvoje péče o zdraví v České republice do roku 2030 (Zdraví 2030) a předešlého dokumentu Zdraví 2020 - Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí, a to jak formou hlavních úkolů na celostátní úrovni zadávané ministerstvem, tak úrovni regionální, které si vytváří krajské hygienické stanice na základě aktuální potřeby, vyplývající z hodnocení zdravotních rizik v dané oblasti dozoru.

Státní zdravotní ústav, jako přímo řízená organizace Ministerstva zdravotnictví, nabízí pedagogickým i nepedagogickým pracovníkům akreditované vzdělávací programy, a to především v oblasti zdravého životního stylu, se zaměřením na výživu a školního stravování, pohybovou aktivitu, prevenci úrazů a prevenci užití návykových látek. Rovněž pořádá besedy a přednášky pro žáky. Na jeho stránkách³⁰ lze nalézt zdravotně výchovné materiály (publikace, videa a spoty).

Ministerstvo obrany

Ministerstvo obrany na školách provádí podporu vzdělávání v oblasti Obrana státu, realizovaného v souladu s RVP pro základní i střední vzdělávání (prezentace Armády ČR na školách a branné pochody pořádané výhradně Ministerstvem obrany). Od roku 2015 do konce roku 2019 bylo v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (akreditace ze strany MŠMT) proškolen 2 100 pedagogických pracovníků. V rámci podpory vzdělávání cestou prezentací na školách a branných pochodů se v období let 2014 až 2019 se těchto akcí účastnilo 36 000 žáků.

Ministerstvo životního prostředí

V gesci resortu Ministerstva životního prostředí je nakládání s odpady, které souvisí s BOZ žáků ve školách, a to například nakládání s nebezpečnými odpady pocházejícími ze středních zdravotních škol. Pedagogická veřejnost může nalézt mnoho informací a dat na oficiálních stránkách Ministerstva životního prostředí.³¹

Ministerstvo zemědělství

Informační centrum bezpečnosti potravin³², které je součástí Odboru bezpečnosti potravin Ministerstva zemědělství, získává a třídí dostupné informace z oblasti bezpečnosti potravin, zdravé výživy a hygieny. Dále tyto informace šíří a zajišťuje osvětu různými formami pro spotřebitele, taktéž pro děti a mládež. Aktivitu určené pro děti a mládež jsou uvedeny níže.

1. Výukový program do interaktivních tabulí „Jíme zdravě a s chutí“ je určený pro žáky a pedagogické pracovníky 1. stupně základních škol. Program seznamuje žáky hravou a zábavnou formou s původem potravin a se základy zdravé výživy a hygieny při zacházení s potravinami a je doplněn krátkými instruktážními videi, interaktivními soutěžemi, hrami a zábavnými testy získaných znalostí.
2. Webové stránky www.viscojis.cz/teens jsou koncipovány především pro pedagogické pracovníky i žáky 2. stupně základních škol a poskytují informace z oblasti správné výživy a bezpečnosti potravin. Jejich cílem je také podpora výukového programu "Výživa ve výchově ke zdraví", který vznikl ve spolupráci s 3. lékařskou fakultou Univerzity Karlovy, MŠMT, Ministerstvem zdravotnictví, Ústavem zemědělské ekonomiky a informací a Společností pro výživu. Dostupné ke stažení jsou i pracovní sešity pro žáky základních škol a učebnice Výživa ve výchově ke zdraví - učebnice pro 6. a 7. ročník základní školy odpovídající ročníky víceletých gymnázií, která získala schvalovací doložku od MŠMT.
3. Vzdělávací aktivity a přednášky pro 1. a 2. stupeň základní školy a výukové programy pro děti předškolního věku a žáky 1. stupně základní školy, které vycházejí z doporučení

³⁰ Škola a zdraví, online : <http://szu.cz/tema/podpora-zdravi/skola-a-zdravi> a <http://szu.cz/publikace/zdravotne-vychovne-materialy>

³¹ Projekt TAČR „Hledání nových způsobů informační podpory při realizaci Programu předcházení vzniku odpadů ČR“, online: https://www.mzp.cz/cz/program_predchazeni_vzniku_odpadu nebo https://www.mzp.cz/cz/odpady_podrubrika

³² Informační centrum bezpečnosti potravin, online: www.bezpecnostpotravin.cz

Světové zdravotnické organizace (WHO) „Pět klíčů k bezpečnému stravování“.³³ Cílem přednáškové činnosti je představit nový produkt Informačního centra bezpečnosti potravin pro děti a pedagogické pracovníky 2. stupně základních škol. Téma bezplatných přednášek je sestaveno podle osnovy nového výukového programu pro pedagogické pracovníky 2. stupně („Výživa ve výchově ke zdraví“).

Ministerstvo dopravy

Zapojení Ministerstva dopravy v této oblasti spočívá v realizaci celého souboru aktivit, jejichž specifikace je uvedena níže.

1. Projekt zaměřený na „Bezpečný pohyb organizované skupiny/útvary chodců v silničním provozu“. Jedná se o podrobný metodický materiál pro pedagogické i nepedagogické pracovníky působící v mateřských, základních školách i školských zařízeních, kteří se pohybují s dětmi a žáky v reálném provozu. Celý materiál je v souladu s aktuální legislativou z oblasti silničního provozu. Metodika v podobě strukturované brožury je doplněna fotografiemi simulujícími všechny zásadní úkony pohybu skupiny/útvary v reálném silničním provozu a také sérií instruktážních spotů pro praktické využití.
2. Nedílnou součástí tohoto projektu je i téma „Přeprava dětí, žáků a studentů autobusy dálkové přepravy“, praktický manuál³⁴ pro pedagogické pracovníky s tématy zaměřenými např. na výběr dopravního prostředku, zajištění hygienických přestávek, vč. základních instrukcí pro zajištění bezpečnosti přepravovaných osob (používání zádržných systémů), nástupu a výstupu žáků do/z dopravního prostředku či např. řešení situace v případě dopravní nehody během cesty s třídním kolektivem.
3. Vzdělávací aktivity a školení pro pedagogické pracovníky – realizace fyzických i distančních seminářů pro pedagogické pracovníky, a to s cílem implementovat „Metodiku výuky dopravní výchovy v MŠ“ a „Metodiku výuky dopravní výchovy ve školních družinách a dalších školských zařízeních“ (metodika + instruktážní videospoty). Vzdělávací semináře probíhaly celý rok 2019 i 2020 ve spolupráci MD – BESIP a Centrum dopravního výzkumu, a to ve všech krajích ČR. Následně byl zprovozněn internetový portál www.detivdoprave.cz, kde jsou veškeré materiály dostupné.
4. Praktický výcvik žáků základních škol na dětských dopravních hřištích; v ČR je v současné době v provozu 218 dopravních hřišť (ve všech krajích ČR), na většině z nich je zajišťována výuka erudovanými lektory dopravní výchovy dle tzv. Tematického plánu MD.
5. Od r. 2018 je realizován tzv. odpolední provoz na vybraných dopravních hřištích v ČR, který nabízí široké veřejnosti (děti, dospělí, školní družiny, DDM, SVČ atd.) zážitkové a praktické aktivity vedené erudovanými lektory se zaměřením na dopravní výchovu. V průběhu roku 2019 této nabídky využilo celkem 18 917 osob.
6. Semináře pro lektory dopravní výchovy na dětských dopravních hřištích – série seminářů pro stávající i nové lektory s představením aktuálních výukových i metodických materiálů pro základní školy v oblasti dopravní výchovy. Semináře jsou zaměřené zejména na praktický výcvik žáků ZŠ na dopravním hřišti a jsou realizovány každoročně, plošně pro celou ČR.

³³ Pět klíčů k bezpečnému stravování, online:

<https://www.bezpecnostpotravin.cz/UserFiles/File/Publikace/Klice.pdf>

³⁴ Bezpečný pohyb organizovaného útvaru chodců, online: <https://www.ibesip.cz/Tematicke-stranky/Dopravni-vychova-deti/Zaci-zakladnich-skol/I-stupen-ZS/Bezpecny-pohyb-organizovaneho-utvaru-chodcu>

7. Realizace „Dopravní soutěže mladých cyklistů“. Jedná se o celorepublikovou postupovou soutěž (základní, okresní, krajské, celostátní, mezinárodní kolo) pro 4-členné školní smíšené kolektivy ve dvou věkových kategoriích (10-12 a 12-16 let). Družstva soutěží v dopravně - bezpečnostních disciplínách (např. Jízda na jízdním kole po dopravním hřišti dle pravidel silničního provozu, Jízda zručnosti na jízdním kole, Testy z pravidel silničního provozu, Zásady poskytování první pomoci atd.). DSMC je v rámci ČR realizována také v modifikaci pro sluchově handicapované žáky a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Vzhledem k epidemiologické situaci v ČR byla prezenční forma této soutěže pro rok 2020 zrušena. Pro rok 2021 MD – BESIP uvažuje o realizaci modifikace této soutěže distanční formou.
8. Implementace nových výukových materiálů pro výuku dopravní výchovy v MŠ a na ZŠ - „Pracovní listy pro výuku dopravní výchovy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (6 – 13 let), „Karty dopravních značek s metodickým výkladem“ – výběr nejdůležitějších dopravních značek pro chodce a cyklisty, ilustrační plakáty dopravních značek, pohybové aktivity (brožura, videospoty) pro děti a učitele MŠ s tematikou bezpečného pohybu v silničním provozu atd.
9. MD – Samostatné oddělení BESIP je garantem portálu www.ibesip.cz, kde pravidelně zveřejňuje všechny aktuální informace z oblasti bezpečnosti silničního provozu, včetně témat dopravní výchovy dětí, žáků a studentů

Ministerstvo zahraničních věcí

Ministerstvo zahraničních věcí z podstaty své působnosti přímo nepřispívá k zajištění BOZ žáků ve školách. Jistá míra provázanosti s uvedeným bezpečnostním tématem je spatřována v oblasti konzulární ochrany českých občanů na cestách do zahraničí.

Před cestou organizovaných školních skupin do zahraničí je velmi žádoucí, aby vedoucí těchto zájezdů zkontrolovali webové stránky Ministerstva zahraničních věcí. Na webu www.mzv.cz v rubrice „Cestujeme“ a „Státy světa - informace na cesty“ jsou publikovány informace k cestám do jednotlivých států světa, včetně podmínek vstupu, popisu aktuální situace v teritoriu spolu s řadou užitečných doporučení Ministerstva zahraničních věcí k pobytu v zemi. Pedagogický doprovod by se také měl před cestou školního zájezdu do zahraničí registrovat do systému DROZD (<https://drozd.mzv.cz/>). Tento systém umožňuje Ministerstvu zahraničních věcí včas informovat/varovat před potenciální hrozbou či mimořádnou událostí. V nouzové situaci v zahraničí je občanům České republiky standardně poskytována konzulární ochrana ve smyslu § 17 zákona č. 150/2017 Sb., o zahraniční službě a o změně některých zákonů (zákon o zahraniční službě), ve znění pozdějších předpisů.

Českomoravský odborový svaz pracovníků školství

SIBP ČMOS PŠ vykonávají dle § 322 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, kontrolu nad stavem BOZ ve školách.

Závěr

Stěžejním úkolem státu v oblasti vzdělávání je mimo jiné nastavit co nejlepší podmínky pro kvalitní zajišťování BOZ žáků ve školách, poskytovat v této oblasti informace, metodickou podporu a snažit se ve spolupráci s ostatními veřejnými subjekty přispívat k tomu, aby tato oblast byla, pokud možno, na co nejvyšší úrovni. Proto je nezbytně nutné důsledně a pravidelně kvalitu zajišťování BOZ žáků ve školách sledovat, vyhodnocovat, a předložit tak státu i veřejnosti komplexní a objektivní zpětnou vazbu.

Ze zpracované koncepce vyplývá, že BOZ žáků ve školách je sice zajišťována, ale dle provedené analýzy celkového stavu jsou určité oblasti, které vyžadují zlepšení či větší pozornost. Z analýzy vyplynulo, že školy z formálního hlediska problém nemají, nicméně problém nastává v okamžiku aplikace legislativních požadavků a metodických doporučení do praxe. Tomu přispívá i skutečnost, že v současné době neexistuje na webových stránkách MŠMT sekce s touto problematikou, která by veškeré informace, právní předpisy a metodické pokyny koncentrovala na jednom místě. Samotné metodické pokyny v oblasti BOZ žáků ve školách jsou v některých případech zastaralé (Metodický pokyn k zajištění BOZ dětí ve školách z roku 2005 a Minimální standard bezpečnosti z roku 2015) a je nutno je aktualizovat a vytvořit k nim tzv. checklisty. Všeobecně se zhoršila oblast bezpečnosti prostoru školy a prevence rizik s ohledem na zajištění BOZ (včetně revizí a prohlídek). U předškolního vzdělávání přetrvávají bezpečnostní problémy u začleňování dvouletých dětí, a to jak v oblasti materiální, sociální, hygienických návyků, tak i ergonomických požadavků na prostředí. Celkově lze ale konstatovat, že jsou školy vstřícné a bezpečné místo.

Školní úrazovost vykazuje již několik po sobě jdoucích letech rostoucí trend. Nicméně ČŠI k tomuto dodává, že *„příčinou může být skutečně vzrůstající úrazovost ve školách související se snižujícími se pohybovými dovednostmi dětí a žáků, může však být způsobena i přístupem pedagogů, kteří častěji hlásí i drobné incidenty z důvodu možnosti případných následků nebo odškodnění ze strany pojišťoven“*.

U provozně-technických podmínek v rámci kontrolní činnosti SIBP ve školách bylo zjištěno, že dochází k postupnému zlepšování v této oblasti. Při realizaci teoretického a praktického vyučování je velmi problematická oblast nakládání s chemickými látkami a směsmi osobami mladšími 18 let věku z důvodu přípravy na budoucí povolání, neboť v současné době zde dochází k nejednoznačnému legislativnímu vymezení rozsahu, a to nejen pro osoby mladistvé. Rovněž jsou zaznamenány problémy týkající se zdravotní způsobilosti u žáků, díky čemuž dochází k situacím, kdy nemohou ze zdravotních důvodů splnit požadované výstupy z RVP a následně vykonávat profesi, pro kterou se připravují (plněním výstupů by došlo k ohrožení jejich zdraví).

Ze strany MŠMT je průběžně aktualizováno Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (2010). I přes průběžnou aktualizaci se školám nedaří eliminovat rizikové chování. Nejčastěji se potýkají s problémem v klimatu třídních kolektivů (šikana, kyberšikana, agrese, násilí, ublížení na zdraví) a zvýšeným užíváním návykových látek (např. kouření).

V oblasti ochrany osobních údajů vytvořilo MŠMT Metodickou pomůcku k aplikaci obecného nařízení o ochraně osobních údajů a zákona o zpracování osobních údajů v podmínkách školství. Tato oblast je

považována za dobře zpracovanou a přijímanou. V oblasti BOZ je neošetřena problematika chovu zvířat a vybavení škol a školských zařízení lékárníčkou. V oblasti hygienických požadavků jsou nalézány nedostatky v plnění legislativních povinností především v oblasti větrání pobytových prostor a ergonomických požadavků na školní nábytek. Oproti tomu školní stravování je na dobré úrovni.

V praxi školy doporučení Minimálního standardu bezpečnosti (2015) dodržují. Samotný standard je však vhodné mít z hlediska zajištění BOZ dětí ve školách komplexnější, a to především z pohledu požární ochrany, nácviků na mimořádnou událost a pravidel a zásad chování (tzv. checklistů) při mimořádné události, a rovněž z pohledu ochrany měkkých cílů. V návaznosti na vyhlášení nouzového stavu je zapotřebí vyhodnotit připravenost určených škol.

Nedílnou součástí BOZ žáků ve školách je i vzdělávání v této oblasti, a to jak pedagogických pracovníků, tak i žáků. K výuce bezpečnostních témat nejsou absolventi pedagogických fakult dostatečně vzděláváni, a to i přesto, že existuje usnesení (byť nezávazné) pro začlenění tématik OČMU, péče o zdraví a dopravní výchova do studijních programů pedagogických fakult. V rámci systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků jsou pedagogickým pracovníkům poskytovány (i bezplatně) prakticky zaměřené kurzy. Přesto však o tyto kurzy klesá zájem. Není tak dosaženo splnění požadavků kladených na úroveň vyučujících. U vzdělávání žáků je velmi důležitý přístup školy k zohlednění a zapracování bezpečnostních témat do ŠVP.

Dle výše získaných poznatků vidí MŠMT řešení v podobě aktualizace jeho metodických pokynů, legislativní úpravě konkrétních problematik (chemické látky a směsi, expozice biologickými činiteli) a pravidelném zjišťování a vyhodnocování znalostí žáků v bezpečnostních tématech. Úplný přehled opatření lze nalézt v prováděcím dokumentu koncepce.